Broumovské diskuse

Lidství a odpovědnost

ESEJE STUDENTŮ A STUDENTEK STŘEDNÍCH A VYSOKÝCH ŠKOL

Studenti a studentky si pro svou esej mohli vybrat jedno ze tří témat:

Za co v dnešní době neseme jako jednotlivec odpovědnost?
Zamysli se, za co ty osobně cítíš odpovědnost a proč tomu tak je

Kým jsme v době sítí, algoritmů a umělé inteligence?
Zamysli se nad tím, jak technologie proměňují naše myšlení, vztahy, identitu i odpovědnost a jaké nové výzvy tím před člověka a společnost staví.

Který zážitek ve tvém životě ti připomněl, co znamená být člověkem?
Popiš konkrétní zážitek ze svého života, během kterého sis silně uvědomil/a své lidství, své místo ve světě nebo to, co pro tebe znamená být člověkem.

Eseje hodnotila tříčlenná porota ve složení:

Naďa Straková (editorka, publicistka), Zuzana Kašparová (Nadace Divoké husy), Marie Šafářová (studium Literatury a historie na Univerzitě v Pardubicích).

Někteří autoři a autorky kvalitních esejí získali stipendium na konferenci Broumovské diskuse, které jim pokrývá náklady spojené s účastí.

Zveřejňujeme pouze eseje studentů, kteří nám dali souhlas.

Matěj Říha
VŠCHT Praha (2021-2026), od září 2026 dále PřF Univerzita Karlova, Praha
Téma: Kým jsme v době sítí, algoritmů a umělé inteligence?

Kapka v moři

Počátkem minulého století fascinovaly autory technika a pokrok, který přinášela. Myšlenka vítězství člověka inženýra a jeho stroje nad přírodou lákala Wolkera, Seifert se nesl na rozhlasových vlnách, futuristé a avantgarda chtěli zavrhnout starý svět. Dnes o sto let později, o mnoho pokroku a zla jím umožněného dále, s větším množstvím a širší provázaností technologií, které mají usnadnit život, jako by lákavost cesty vpřed byla tatam. Mezi všemi spisovateli se vkrádá spíše vzpomínka na opatrnou skepsi Karla Čapka a otázka, zda stroj nevítězí i nad člověkem.

Závidím dřívějším autorům jejich tehdejší nadšení. Těžko ale dnes sdílet jejich optimismus. Dnešní pokrok je mnohem více odosobněný, abstraktní. Něco krásného je na parním stroji, který dovede hnát lokomotivu skrz údolí a jehož uhelný dým štípe v nose, není ale tak veselé ptát se, zda ten, kdo po mně v dalším století bude psát svou úvahu, bude mít zničené klima, které mu přenechám. Je něco elegantního na turbíně, která pohání průmysl ve všech Libních, Zlínech, Plzních a dalších, aby se plnily pulty obchodů, je ovšem pouze frustrující vidět donekonečna se točící kola konzumu a pokoje se plnící zbytečnostmi za pár klepnutí z čínských e-shopů. Je krásná myšlenka moci se všemi komunikovat rychleji, ale pouze do doby, než můžu na sociální síti každou vteřinu komunikovat se stovkami profilů skrytých za obrazovkou, profilů, které jsou tak rozličné, až jsou nakonec všechny stejné. Je ohromující myšlenka volného přístupu k informacím pro všechny, umožněného technologií; je děsivé, že velká část lidí tyto informace zavrhuje, odmítá sama přemýšlet a pouze se nechává, ať už vedena vlastní pohodlností či šikovně postrkována nekalými záměry někoho v pozadí, utvrzovat ve své pravdě. Jsme si blíž než kdysi, jenže o to víc si občas vadíme.

Snadno se pak propadnout do pocitu bezvýznamnosti. Ostatně umělá inteligence a její algoritmy o mně stejně ví více, než já sám – nedělám si iluzi, že už dávno nejsem na základě dat na bezejmenném serveru přiřazen do příslušné škatulky, ke které je přiřazeno, co si myslí, co by si přála, koho zvolí. Člověk se pak mezi všemi daty stává jen kapkou v moři, stejnou, jakou jsou miliardy jiných. Nebo si tak alespoň může připadat.

Poraženectví by ale nemělo být řešením, stejně tak jím nebude odmítnutí pokroku, nikdy předtím nebylo. Nakonec půjde jen o starou otázku evoluce: jak se přizpůsobit?

Myslím, že více než kdy dřív si musíme sami uvědomovat svou vlastní hodnotu. Trvat na svých ideálech, na své vytrvalosti, na své originalitě, na vlastnostech, které algoritmy, statistika a umělá inteligence stále z principu postrádají. Na naší laskavosti a lidskosti, na ochotě se za něco postavit, i kdyby mělo jít jen o drobnost.

Jako třeba projít se po Národní třídě pod Májem a zvednout oči. Možná si poté člověk uvědomí sílu maličkosti.

Klára Jaroušová
Gymnázium Trutnov, Trutnov
Téma: Kým jsme v době sítí, algoritmů a umělé inteligence?

Být člověkem neznamená jenom plnit svoje povinnosti a očekávání ostatních. Je to především o tom být sám sebou. Znát svoje silné stránky, ale i limity, rozvíjet se ve všech ohledech, a především být laskavý. Člověka dělá člověkem to, jak se chová k ostatním, nejenom k lidem, ale i k přírodě, zvířatům a ke všemu, co je okolo něj.

Člověk nemusí být perfektní. Nikdy totiž nebude, i přestože v to mnozí doufají. A to je přesně to, co nás odlišuje od moderních technologií. Ty mohou být perfektní, ale vždy jen plní to, co se jim řekne. Popřípadě podle situace vyhodnotí, co je vhodné podle toho, co jim předtím někdo nadiktoval. A to je druhá věc. Člověk má vlastní rozum, a i když nám někdy možná může připadat, že se chováme jako naprogramovaná stvoření, která plní úkoly, co jim zadá někdo seshora, doufám, že se v těch stvořeních pořád skrývá ta malá dětská duše, která si bude dělat, co ji zrovna napadne, protože ve školce je přece každý človíček pupek světa.

Moderní technologie nám umožňují nahlédnout do životů druhých, které ani nemusíme znát v reálném životě, zatímco bychom se měli soustředit na lidi ve svém okolí. Začali jsme klást větší důraz na to, co si o nás myslí naši sledující než lidé, kterým na nás opravdu záleží. Neříkám, že sociální sítě jsou jenom špatné, ale často nás odtahují od našich kamarádů a rodiny, které máme vedle sebe.

V této době, kdy místo Googlu radši použijeme umělou inteligenci, která za nás udělá všechno, na co si vzpomeneme, často lenivíme. Nejenom fyzicky, ale i mentálně. Snad všichni jsme někdy něco hledali na Wikipedii. Museli jsme umět hledat a vyčíst to, co je pro nás důležité. Ale proč bychom to teď dělali, když nám Gemini rovnou dá odpověď? Ano, někdy to usnadňuje život, ale všeho moc škodí. Je to stejné jako s ohněm: „Dobrý sluha, ale zlý pán."

Odpovědnost na sobě nese každý z nás. Každý člověk by si měl uvědomit, jak moc ho moderní technologie ovládly, a zkusit se aspoň na chvíli vymanit z jejich vlivu. To, jak se dospělí staví k tomuto světu a všem vymoženostem, neovlivňuje jenom je, ale i ty malé pupky světa, okolo kterých se točí celý vesmír. A já doufám, že nikdo z nás nechce, aby jeho děti skončily pod něčí nadvládou, a je jedno, jestli se jedná o člověka, nebo o počítač.

Johana Volková
Biskupské gymnázium Hradec Králové
Téma: Kým jsme v době sítí, algoritmů a umělé inteligence?

Probouzí mě zvuk budíku. Musím vstávat. Mikina, sluchátka, termoska s čajem, boty. Zavírám dveře od domu. Venku je zima a chladno, od pusy mi jde pára. Po dvaceti minutách chůze vidím v šeru siluetu. Je to holka, stará asi jako já. Na sobě má černou koženou bundu a modré džíny. V jedné ruce drží kelímek s kávou, v druhé telefon, na který se fotí. Úsměv z tváře ji zmizí ihned po cvaknutí závěrky. Kdy jsme si jako společnost začali myslet, že mít špatnou náladu je selhání? Proč tak často předstíráme, že jsme někdo jiný? Jaký to má vliv na naše myšlení?

Myslím si, že nebezpečí a rizika používání sociálních sítí jsou často otvírané téma. Je všeobecně známo, že technologie, sociální sítě a umělá inteligence velmi úzce souvisejí s nárůstem psychické nepohody zejména u mladistvých. Glorifikace nezdravých beauty standardů vede ke zvýšení rizika anorexie a bulimie, nadměrné používání AI zase k naprosté lenosti přemýšlet. Dalším problémem je např. Informační zahlcení, kterému každý z nás čelíme na denní bázi. Jako velký problém vnímám to, že si neuvědomujeme, že naše mozky nejsou na tak velké množství informací připravené, a tak spousta z nás vnímá sledování tzv. “Short form contentu“ jako odpočinek. Navíc chceme všichni na sociálních sítích vypadat co nejlépe, a tak dochází ke zformování jakéhosi alter ega. S tím bohužel souvisí další problémy. Pro člověka je totiž přirozené porovnávat se s ostatními. Často tak máme pocit, že náš život je nudný, nebo zkrátka horší než životy ostatních. Je to ale skutečně tak zlé, jak se zdá, nebo existuje světlo na konci tunelu?

Poslední dobou vnímám, že z prvotního nadšení z technologií začínáme střízlivět. Uvědomujeme si řadu rizik a nevýhod, které naše situace přináší a zároveň jsme si vědomi toho, že všechno nové nemusí být špatné. Vznikají i různé kampaně a hnutí, jejichž cílem je upozorňovat na rizika sociálních sítí a AI. Zahlcení vygenerovaným obsahem nás zároveň naučilo vážit si lidskosti a autenticity. Chyba pro nás už neznamená selhání, ale důkaz toho, že daný obsah je skutečně organický. Vážíme si umění, které vytvořil člověk bez pomoci umělé inteligence a vnímáme ho, jako osobní projev lidskosti. Zaznamenáváme si pocity a vnímáme jejich jedinečnost.
Na instagramu a dalších sociálních sítích mě zaujal trend týkající se analogových technologií. Jde o to, že si lidé začali znovu pořizovat digitální fotoaparáty, tlačítkové telefony, nebo mp3 přehrávače. Lidem totiž poskytují ticho a nudu potřebnou pro vytvoření prostoru na vlastní kreativitu. I influenceři si začínají všímat větší poptávky po přirozeném a pravdivém obsahu a rychle se jí přizpůsobují. Obsah na internetu i mimo něj se tak znovu stává organickým.

Barbora Plíštilová
Biskupské gymnázium Hradec Králové
Téma: Kým jsme v době sítí, algoritmů a umělé inteligence?

AI nebo já? (Kým jsme v době sítí, algoritmů a umělé inteligence)
Toto téma je něco, co se v dnešní době hodně omílá, a tak člověku možná přijde, že už toho o něm slyšel dost. Nejdříve jsem tak reagovala i já, ale pak mi došlo, že mám možnost najít nový pohled a pustit se do otázek, které jsem si sama ještě nezodpověděla.

Kým jsem já sama v době sítí? Myslím, že uvnitř jsem stále stejná. Pořád stejně hodná, obětavá a zvědavá. Změnilo se ale to, jak se prezentuji na sociálních sítích a jak chci vypadat. Instagram, TikTok, Snapchat, ale i už trochu oldschoolový Facebook – všude se snažíme vypadat nejlépe. Snažíme se na druhé působit jako bezstarostní lidé, kteří denně zvládají několik aktivit a stále u toho vypadají dobře. Jaká je realita? Jsme věčně unavení a deprimovaní ze života, který nás ani nebaví, ale na druhou stranu si nedokážeme představit žít ho teď jinak. A paradoxně tomuto koloběhu přispívám i já. Všichni si na něj stěžujeme a všem nám také vadí, že lidé neumí být navenek upřímní a postavit se tomu, že svět nemusí být vždy růžové místo. Ostatní lidé tohle přeci mohou vidět. Tím spíš by to měli vidět, aby jim došlo, že je normální nebýt vždy perfektní a že není potřeba se všude prezentovat jako dokonalost sama. A když už je jeden z mála lidí na internetu tím upřímným, pohoršuje nás to, protože najednou nevidíme jen to, co se líbí očím, ale vidíme pravdu. Pak už se pouze snažíme skrývat fakt, že žijeme vlastně stejně chaoticky jako ten člověk, jen jsme přes to „hodili roušku elegance." Ale může nás tohle bavit až do konce života?

Jak mě ovlivňují algoritmy a umělá inteligence? Když se zamyslím nad tím, že moji rodiče nebo třeba i jen lidé o pět let starší než já prošli střední školu plně bez AI, smekám. Je to děsivé, ale dneska si to bez umělé inteligence už málokdo dokáže představit. Úplně to změnilo způsob, jakým přemýšlíme, až už občas žádné naše přemýšlení nezůstalo. Spoustu věcí nám ulehčila v dobrém smyslu, ale více než to z nás udělala lidi, kteří nevědí, co chtějí, ani jakým způsobem toho dosáhnou. Cokoliv, co se nám totiž zdá jako jen trochu těžší úkol/otázka, zadáme do AI a necháme ji to vyřešit. Zdá se to jako neškodné, ale má to na nás neskutečný dopad, který se pak projevuje neschopností myslet sám za sebe a vlastně se jen lidsky zamýšlet. Algoritmy hrají v mém životě také velkou roli. Ani nechci vyslovit, kolik hodin jsem strávila bezmyšlenkovitým scrollováním nad videi, která byla pořád o tom samém a snažila se mě přesvědčit, že dělám spoustu věcí ve svém životě špatně.

Sociální sítě, algoritmy i AI před nás staví spoustu problémů a my máme tendenci se jich především bát. Myslím si ale, že bychom se jich neměli obávat, ale naučit se s nimi pracovat. Neměli bychom se snažit potlačit jejich existenci, ale zároveň se jimi nesmíme nechat ovlivnit natolik, že ztratíme naši vlastní identitu.

Sofie Frydrychová
Biskupské gymnázium Hradec Králové
Téma: Za co v dnešní době neseme jako jednotlivci odpovědnost?

Za co v dnešní době neseme jako jednotlivci odpovědnost?
Představme si situaci: ráno si dáme náš oblíbený jogurt, který je v plastovém kelímku. Po cestě do práce objednáme balík oblečení. K obědu si objednáme asijské jídlo v papírové krabičce. A to není zdaleka všechen odpad, co za den zkonzumujeme...

Zajímalo by mě, kolik populace západního světa se v tomto příkladu vidí. Přemýšlíme vůbec jako populace, kam ten odpad po našem vyhození zmizí? Kam to „zmizení" sahá, a jak působí na globální svět? Odpovědnost každého z nás nekončí u popelnice před domem, ale vyžaduje vědomí, že každé lokální spotřebitelské rozhodnutí spoluvytváří ekologickou stopu na konci planety.

Naše spotřeba funguje na principu „co oči nevidí, to srdce nebolí." Většina populace touží po levném zboží, které budou mít rychle a hned. Zamysleli jsme se ale vůbec nad tím, že to tričko z fast fashion vyrábí dítě, které by v České republice podléhalo školní docházce v nelidských podmínkách? Mým osobním názorem je to, že čím je produkt levnější a pochází z větší dálky, tím je ve skutečnosti dražší, a to pro svět, přírodu a budoucí generace. Většina lidí si nevybere šaty vyrobené v ČR ze 100% bavlny za 1800 kč, ale zvolí fast fashion za zlomek ceny, a také za zlomek kvality.

Tato problematika má však další stranu, a to likvidace odpadu. Přibližně 20-25 milionů tun textilu ročně skončí v zemích třetího světa, kde ho již nevyužijí, a proto končí na skládkách např. Nairobi v Keni, či na poušti Atacama v Chile. Toto vnímám jako obrovský problém, protože dokud západní svět, nepocítí tuto problematiku na vlastní kůži, nebude dělat radikální opatření pro její vyřešení.
Přirozeně si vybíráme hyperkonzum, volíme jednorázové plasty, lahve, okamžitá doručení a fast fashion. Chápu, že pro mnoho lidí to může být o pohodlí, nebo o závislosti. Je přeci super mít každý den na výběr jiné tričko a jiné boty. Myslí, že problém s hyperkonzumerismem umocňují dnešní influenceři, kteří nám ukazují, že je to normální. Výsledkem tohoto chování je: nutnost nakládat s velkým množstvím odpadu, což nás opět vede k důsledku prvního argumentu.

Někteří lidé si můžou myslet, že je toto problém budoucích generací. Bohužel vzhledem ke globálnímu oteplování a jiným ukazatelům např. satelitní fotka Chile, kde skládka textilního odpadu na poušti Atacama je doslova vidět, je jasné, že není. Nakládání s textilním odpadem je velice aktuální téma. Myslím, že každý by měl nést zodpovědnost od nákupu zboží, až po jeho zlikvidování. Neměli bychom nakupovat bezhlavě, moc toho k životu nepotřebujeme. A hlavně musíme myslet na další generace.

Ondřej Švejdar
Gymnasium Mnichovo Hradiště, Mnichovo Hradiště
Téma: Za co v dnešní době neseme jako jednotlivci odpovědnost?

Když jsem v šestnácti letech odjel na semestrální studijní pobyt do Argentiny, myslel jsem si, že už docela dobře vím, jak svět funguje. Až tam jsem pochopil, že znám hlavně jednu jeho část.

Když mě moje hostitelská rodina vyzvedla na autobusovém nádraží, cestou domů jsem poprvé viděl něco, co pro mě do té doby existovalo hlavně ve zprávách. Lidi, kteří žili ze dne na den, děti žebrající o peníze a domy, které sotva mohly být nazývány domovem. Nejdřív jsem to vnímal jako šok. Postupně mi ale docházelo, že pro tyto lidi to žádný šok nebyl. Byl to jejich každodenní život.

V centru města jsem opakovaně potkával malého kluka, kterému mohly být asi čtyři roky. Žebral mezi stoly v restauracích. Jednou jsem mu dal peníze a od té chvíle si mě pokaždé pamatoval. Jednoho dne jsem ho potkal před cukrárnou a koupil mu zmrzlinu. Začal se smát a objal mě. Podle jeho reakce to pro něj nebyla obyčejná zmrzlina. Pro mě to byla maličkost, pro něj možná jeden z momentů, na který nezapomene.

Ještě silnější zkušeností pro mě byl můj kamarád. Znal jsem ho asi dva měsíce, když jsme u nás doma pili maté a on mi začal vyprávět o své rodině. Jeho otec přišel o práci, začal mít problémy s drogami a zemřel. Později zemřel i jeho starší bratr, který měl psychické problémy. Jeho matka dnes pracuje téměř pořád, aby rodinu uživila, a když peníze nestačí, bere i práci, kterou by si za normálních okolností pravděpodobně nevybrala. Můj kamarád se přede mnou několikrát rozbrečel. Nevěděl jsem, co říct. V té době jsem ještě ani pořádně nerozuměl všem slovům. Tak jsem ho jen poslouchal a zůstal tam s ním.

Tehdy jsem začal přemýšlet o tom, jak obrovskou roli v životě hraje náhoda. Někteří lidé se narodí do prostředí, které jim dá nespočet možností. Jiní nikdy nedostanou ani zlomek těch stejných šancí.

Argentina mi ukázala, že jsem měl mnohem větší štěstí, než jsem si uvědomoval. Po návratu jsem si začal více vážit rodiny, peněz, času a především příležitostí. Snažím se méně odkládat věci na „někdy“ a častěji využít příležitosti, které přijdou. Čas totiž utíká mnohem rychleji, než si v šestnácti dokážeme představit.

Nemůžu ovlivnit, do jakého života se člověk narodí. Můžu ale ovlivnit, jestli ten svůj život budu brát jako samozřejmost, nebo využiju šanci, kterou jsem dostal. Právě v tom dnes vidím jednu z našich největších osobních odpovědností.

Alžběta Pechová
Městské gymnázium a střední odborná škole Úpice, Úpice
Téma: Kým jsme v době sítí, algoritmů a umělé inteligence?

Mobil, věc, která je všudypřítomná a nevyhnutelná. Ať už chceme nebo ne, čas od času po něm musíme sáhnout a podívat se, co je nového. Nakonec skončíme na sociálních sítích, které nás chytí do své pavučiny algoritmů. Ale proč?
Je pravdou, že algoritmy si vytváříme sami a možná proto jsou sociální sítě návykovější. Je mnohem komfortnější zůstat ve své sociální bublině, než se otevřít jiným pohledům na svět a názorům. Jak to však může být špatné, když si člověk drží to, kým je?

Nad tím jsem přemýšlela pokaždé, když jsem sama skončila v králičí noře. Algoritmy vidí jen část nás. Sají informace z toho, co nás, byť jen jednou, zaujme. Lidé však nejsou jen částí, nedefinuje je jeden názor. Jsme proměnliví, čas nás mění stejně tak, jako každá životní událost, ať už je sebemenší. A co se umělé inteligence týče, je propast ještě hlubší než u sociálních sítí?
AI si pamatuje, napodobuje styl, jakým si s ní píšeme, snaží se v nás vyvolat emoce a tím nás více upoutat k jejímu používání. Narozdíl od algoritmu se lépe adaptuje na jakýkoliv náš rozmar a zájem. Jdeme si k ní pro radu, jako by nás znala osobně několik let a chceme po ní odpovědi na otázky, na které jí odpovídat nepřísluší. Jejím používáním ztrácíme velmi důležitou vlastnost, která definuje, kým jsme – myšlení.

„Myslím, tedy jsem.“ Tak pravil René Descartes již v 17. století a myslím, že měl pravdu. Samozřejmě by se k tomu dalo ještě něco dodat, ale základ mi zde postačí. Učíme se zkušenostmi, tím, co kolem sebe pozorujeme a také pokládáním si otázek. Abych uvedla příklad ohledně tázání se, tak mohu uvést přímo samu sebe. Bylo několik otázek, na které jsem si musela odpověď, najít je sama a kdybych si ji sama nenašla, tak odpověď nebude správná. Jsou záležitosti, na které jen my sami známe odpověď, byť je skryta hluboko v nás a třeba si ji nechceme ani připustit. Navíc, jak jsem již zmínila, lidé se mění. A pokud se přestaneme ptát sami sebe, tak ztrácíme možnost seberozvoje. Kým tedy v téhle době jsme?

Jsme stále jen lidé. Bytosti, které hledají, rozvíjí se. V době sociálních sítí, algoritmů a umělé inteligence máme tisíce možnosti, jak zastavit svůj rozvoj a třeba se i přidat na stranu černobílého vidění světa. Zároveň však tato doba nabízí nespočet nápadů a názorů, které nám naopak mohou pomoc v hledání nás samých. Kým jsme? Na to si odpoví každý sám.

Karolína Bendová
Střední škola high school SION Hradec Králové
Téma: Kým jsme v době sítí, algoritmů a umělé inteligence?

Kým jsme v době sítí, algoritmů a umělé inteligence?

Žijeme v době, kdy jsou technologie běžnou součástí našeho každodenního života. Ráno se probudíme a jako jednu z prvních věcí vezmeme do ruky telefon. Kontrolujeme zprávy, sociální sítě, videa nebo novinky. Technologie nám usnadňují život, ale zároveň ovlivňují to, jak přemýšlíme, jak se chováme k ostatním a dokonce i to, jak vnímáme sami sebe. Člověk se proto může ptát: Kým vlastně jsme v době sítí, algoritmů a umělé inteligence?

Sociální sítě nám umožňují být v kontaktu s lidmi téměř odkudkoliv. Můžeme si psát s kamarádem, který je stovky kilometrů daleko, nebo poznávat nové lidi se stejnými zájmy. Na druhou stranu ale často nahrazují skutečný kontakt. Někdy jsme spolu fyzicky, ale každý se dívá do svého telefonu. Navíc na internetu většinou ukazujeme hlavně tu část svého života, která vypadá dobře. To může vést k porovnávání s ostatními a pocitu, že náš vlastní život není dost zajímavý.

Velkou roli v tom mají algoritmy. Ty rozhodují, jaká videa, příspěvky nebo reklamy se nám zobrazí. Často nám tedy ukazují především to, co bychom podle našeho předchozího chování mohli chtít vidět. Může se tak stát, že si ani neuvědomujeme, jak moc technologie ovlivňují naše názory a pozornost. Máme pocit, že si vybíráme sami, ale někdy za nás část výběru udělá algoritmus.
Do našeho života stále více vstupuje také umělá inteligence. Dokáže nám pomoci s učením, hledáním informací, tvorbou obrázků nebo psaním textů. Je to užitečný nástroj, ale přináší také otázku odpovědnosti. Pokud například AI udělá chybu, kdo za ni odpovídá? A pokud necháme umělou inteligenci přemýšlet za nás příliš často, neztratíme postupně schopnost rozhodovat sami?
Technologie podle mě nejsou ani dobré, ani špatné. Záleží hlavně na tom, jak je používáme. Neměli bychom se jich bát, ale zároveň bychom jim neměli slepě věřit. Je důležité umět si ověřovat informace, chránit své soukromí a uvědomovat si, že naše hodnota není určena počtem sledujících, lajků ani tím, jak nás hodnotí algoritmus.

Možná tedy otázka „Kým jsme?“ nemá jednoduchou odpověď. Jsme stále lidé, kteří mají vlastní myšlenky, emoce a vztahy. Jen žijeme ve světě, ve kterém technologie stále více ovlivňují naše rozhodování. Technologie se budou dál měnit a pravděpodobně nás čekají věci, které si dnes ani nedokážeme představit. To, co ale zůstává na nás, je rozhodnutí, jakou roli jim ve svém životě dovolíme mít. Neměli bychom se stát lidmi, kteří jen sledují, co jim algoritmus nabídne, ani lidmi, kteří nechají umělou inteligenci rozhodovat za ně. Měli bychom zůstat těmi, kdo se ptají, pochybují, přemýšlejí a rozhodují sami za sebe. Protože největší nebezpečí technologií možná není v tom, že jednou budou umět myslet jako lidé. Je v tom, že lidé přestanou myslet sami. Naší největší výzvou proto bude naučit se technologie využívat, aniž bychom dovolili, aby ony začaly řídit nás.

Anna Fejfarová
Střední škola Sion High School, Hradec Králové
Téma: Za co v dnešní době neseme jako jednotlivci odpovědnost?

V roce 1989 stačilo k zodpovědnému životu třídit noviny, nekrást a pracovat. V dnešní digitální éře však jedno neuvážené kliknutí na tlačítko "sdílet" může spustit vlnu nenávisti na druhém konci světa, která může zničit lidský život. Naše individuální odpovědnost se už zkrátka neměří metry kolem našeho domu, ale optickými kabely vedoucími po dně oceánů. Pokud ale o tom, jaké zprávě uvěříme, rozhoduje na základě našich dat neviditelný algoritmus sociální sítě, jsme to ještě vůbec my, kdo nese zodpovědnost za naše názory a činy? V 21.století se hranice mezi svobodnou vůlí a digitální manipulací stírá natolik, že se největší odpovědností moderního člověka stává samotná obrana vlastní mysli a kritického myšlení.

Hlavním kamenem úrazu digitálního věku je skutečnost, že tradiční koncept odpovědnosti stojí na předpokladu svobodné vůle. Jenže moderní internetové platformy nejsou neutrálními nástroji; jsou to sofistikované továrny na pozornost. Algoritmy, jejichž jediným cílem je udržet nás u obrazovek, nám servírují personalizovaný obsah, který často útočí na naše nejnižší pudy – strach, hněv a senzacechtivost. Postupně se tak ocitáme v uzavřených informačních bublinách, kde se pravda ohýbá podle toho, co generuje největší zisk. Můžeme však spravedlivě vinit jednotlivce za šíření nenávisti či dezinformací, když je systém strukturovaně navržen tak, aby v něm tyto emoce vítězily? Naše schopnost činit vědomá a odpovědná rozhodnutí je dnes pod neustálým tlakem neviditelného, ale extrémně silného protivníka. Kapitulovat a svést všechnu vinu na technologie by však bylo nebezpečným alibismem. Právě v momentě, kdy je naše mysl nejvíce ohrožena, se individuální odpovědnost stává klíčovým štítem.

Pokud víme, že digitální prostřední s námi manipuluje, stává se naší novou povinností pěstovat si radikální kritické myšlení a informační hygienu. Odpovědný člověk dneška se pozná podle toho, že se nespokojí s prvním titulkem, který mu vyskočí na displeji. Aktivně vyhledává protichůdné názory, ověřuje si zdroje a záměrně vystupuje ze své komfortní zóny. Už nejsme jen pasivními konzumenty obsahu, ale jeho editory. Přijetí této odpovědnosti vyžaduje disciplínu a intelektuální úsilí. Je to však jediná cesta, jak si v záplavě digitálního šumu uchovat lidskou důstojnost a skutečnou svobodu volby.

Když v roce 1989 stačilo k odpovědnému životu třídit noviny, nekrást a pracovat, zdál se svět být přehlednější. Dnes stojíme před mnohem rafinovanější výzvou. Hranice naší odpovědnosti se přesunuly z fyzického prostoru do našich vlastních hlav. Digitální svět nám nabízí nekonečné možnosti, ale zároveň po nás žádá daň v podobě neustálé ostražitosti. Být odpovědným jedincem dneška znamená přijmout fakt, že největší zápas o naši svobodu se neodehrává na bojištích, ale na displejích našich telefonů. Našim jediným štítem je naše vlastní ochota přemýšlet.

Petr Jakubčanin
Univerzita Hradec Králové, PdF
Téma: Kým jsme v době sítí, algoritmů a umělé inteligence?

Inteligence je dle pouček schopnost dosáhnout komplexních cílů skrze porozumění, vědomí a učení. Jde o poznání ve třech základních dimenzích: náboženské, duchovní a filozofické. Jde tedy o odpovědnost každého jedince za prostor, kterým jsme obklopeni. A odpovědnost je to, čeho bychom se měli zhostit. Je již dokázáno, že umělá inteligence má potenciál se sama učit. Nepotřebuje k tomu žádné programátory. Jedná se o hluboké učení označované též jako Deep Mind. Dosah AI je vskutku velký. Ovlivňuje ekonomiku, průmysl, zemědělství, dopravu, zdravotnictví, finance, zábavu, vzdělávání, a dokonce i sex. Navíc ale hlavně vzájemné mezilidské vztahy. Možná se vize digitálního světa rozšiřuje a zkrášluje, dostává se mu plastických rozměrů, ale reálný svět nám skomírá a protéká mezi prsty. Dle posledních zpráv enormně narůstá mezi studenty šikana. Žáci se kvůli násilí bojí chodit do škol. A ti, kteří se ještě nebojí, tam chodit stejně nechtějí, protože pohyb mezi spolužáky hodnotí jako ztrátu času, který by mohli trávit v digitálním světě. A právě zde začíná první bod k zamyšlení o věci, která je tak „in“. Naše identita, kam spadá charakteristika naší osobnosti, se utváří permanentně. A to hlavně díky styku s ostatními lidmi. I když se setkáme s příkořím, víra v dobro, v lidství, tedy hlavně v naše já, nás vede dál. Dnes se vzhledem k nedostatku času, který bychom měli trávit s druhými osobami, mluví o rozpadu identity. Jde o tzv. Borderline syndrom. Místo abychom si spolu povídali, sedíme mlčky jako stíny vedle sebe a vstřebáváme modré světlo z displejů. Kolikrát je až tragikomické pozorovat „zamilované“ páry v restauracích, když sedí vedle sebe intimně blízko, ale přitom jsou od sebe tak moc daleko. Každý ve svém světě. Jejich vzájemnost sklouzává jen k tomu, aby si ukázali nějaký ten „post“. A co AI a morální zásady? Jsou do AI pevně implementovány? Může AI posilovat předsudky a diskriminaci? Ano. Například u Afroameričanů predikovala na bázi subjektivity vyšší kriminalitu ve zkoumaných oblastech. Ve skutečnosti však další zločin spáchalo více „bílých“ Američanů. Dalším úskalím je pak problém řízení AI. A to především její otevřenost a zneužitelnost. S tím jsou přímo spojené nukleární hrozby. Modifikované algoritmy AI se zatím nepodařilo zcela pochopit. Není proto nemyslitelné, aby začala kopírovat vzorce chování a jednání vzniklé z různých mezilidských hádek, nenávistných projevů, dehonestace nepřátel nebo dezinformací. Pak už bude jen otázkou času, kdy se zhostí toho tento mezilidský problém sama vyřešit. Pro lidstvo to může být „konečná“. Snad většina z nás jsou optimisté. Jsme aktivní lidé s vírou v pozitivní zítřky. Cítíme odpovědnost vůči našim blízkým, přátelům, zemi, této krásné modré planetě. Malé skutky tvoří velké činy. A to platí i v epoše nástupu umělé entity. Celoživotní vzdělávání, aktivita a studia humanitních oborů jsou základem pro zdravou společnost. Funkce občanských spolků, iniciativ, komunit, organizací i jedinců by měla být stmelující a informační. Je to správná cesta, jak diskutovat o morálních principech a etických zásadách. A nejen v kyberprostoru. Ale převážně a primárně především v reálném životě. Na ulicích, v parcích, ve školách, na přednáškách, v kavárnách, klubech či restauracích. To je ta neprostupná hráz proti anomii a digitalizaci ve špatném smyslu slova.

Jan Hruška
Biskupské gymnázium Bohuslava Balbína Hradec Králové
Téma: Který zážitek ve tvém životě ti připomněl, co znamená být člověkem?

Mezilidské vztahy z nás tvoří to, co jsme...
Když se v životě potkají dva lidé, tak se může stát spousta věcí. Kupříkladu se nemusí stát vůbec nic. Přece nezdravíte každého kolemjdoucího, co potkáte v obchodě, nebo po cestě do školy. Tedy já osobně to tak aspoň nemám, ale o tom dnes nechci psát, protože věřím, že to co z nás dělá lidi, jsou přece ostatní lidé. Dnes vám chci povyprávět příběh o jednom mém kamarádovi a jeho problémech s láskou. Ten kamarád (pro zachování anonymity ho budeme nazývat Marek) má fakt velkou smůlu. Z každé partnerky, co si kdy našel se vyklubala nevěrná slečna, která Marka podváděla v podstatě ještě, než jeho vztah s ní začal. Povím vám o jednom večeru, kdy jsem si konečně dokázal uvědomit význam lidství. Byl temný večer a já jsem sám doma a akorát si vařím večeři. Mám nahlas puštěnou hudbu a po bytě se rozlívá vůně rajčat a pečeného kuřete. Chtěl jsem si udělat hezký večer o samotě. Dobře se najíst, dát si dobré víno a jít si zahrát nějakou videohru až do brzkých ranních hodin. První dvě věci z tohoto checklistu jsem splnil, jenže od třetí části mého odpočinku mě vyrušil vyzvánějící telefon. Podívám se kdo mi volá. Byl to Marek. „Čau Johny, potřebuju tě, ona se se mnou rozešla...“ Naštěstí bydlíme blízko sebe a nebylo to poprvé co jsem takový telefonát od něj dostal, takže jsem ho pozval k sobě domů. Po deseti minutách se do ticha ozval zvonek. Marek čekal dole u dveří a netrpělivě přešlapoval. Já se mezitím oblékl a vzal jsem s sebou zbylé víno v láhvi, protože jsem věděl, že se bude hodit. Můj původní plán byl, že se na chvíli projdeme, trochu popijeme a na tu holku zapomene. Jenže od momentu, co jsem viděl tvář jednoho z mých nejdůvěřovanějších kamarádů v slzách, jsem věděl, že je něco špatně. Z původně plánované dvouhodinové procházky se tak rázem stala šestihodinová chodící terapie a mnohokrát zazněla fráze: „Vztahy mají smysl Marku.“ Ale možná se ptáte, kdy nastal ten moment toho sebeuvědomění? Hned vám to řeknu. Když jsme se s Markem loučili u jeho vchodu, jako vždy předtím, napadla mě krásná věc. Ono totiž ty vztahy nejsou tak hrozné. Jenom se člověk nekouká na ty, kterých by si měl opravdu vážit. Podívejte se na mě s Markem. Ten kluk je pro mě v podstatě rodina a vždy tu pro sebe jsme. A ta opora, kterou si navzájem dáváme? Můj názor je, že to je doopravdy to, co ze mě dělá člověka. Být tu jeden pro druhého a mít se tu o koho opřít, je pro mě to pravé bohatství. To žádný ropný vrt nepřekoná.

Mikuláš Albert Macháček
Gymnázium Dr. Josefa, Pekaře Mladá Boleslav
Téma: Který zážitek ve tvém životě ti připomněl, co znamená být člověkem?

Když jsem zjistil, že nemusím všemu rozumět:

Když jsem přijel do Malajsie, kde jsem rok studoval, myslel jsem si, že největší rozdíly mezi mnou a lidmi kolem budou v jídle, jazyce nebo počasí. Brzy jsem ale pochopil, že to bude rok, který mě naučí přehodnotit moje hodnoty i názory. Které? Například ty týkající se náboženství.
Celý školní rok jsem žil v křesťanské hostitelské rodině. Moje hostitelská sestra věřila v Boha a pravidelně chodila s rodinou do kostela. Zároveň měla muslimského přítele, se kterým několik let žila mimo náš dům. Jejich vztah fungoval, přestože každý pocházel z jiného náboženského prostředí.
Já viděl dva lidi, kteří se mají rádi, a předpokládal jsem, že to musí stačit. Dokud nezačaly přípravy na svatbu.

Najednou jsem slýchal zvýšené hlasy. V rodině se řešilo něco, čemu jsem nejdřív vůbec nerozuměl. Postupně jsem pochopil, že svatba v tomto případě není jen otázkou dvou lidí, kteří se mají rádi. Moje hostitelská sestra se musela rozhodnout, jestli se vzdá víry, ve které byla vychována, a Boha, ve kterého věřila. I když jí její budoucí manžel nezakazoval věřit, konvertovat na muslimskou víru bylo nutné z mnoha důvodů. Nešlo přitom jen o samotnou víru. S rozhodnutím se pojilo také chápání role ženy, manželky a matky. Znamenalo změnu tradic, svátků a způsobu, jakým by jednou mohla vést vlastní rodinu. Zároveň to bylo dilema vůči rodině, která ji vychovala jako křesťanku a předala jí hodnoty, podle kterých celý život žila.

Najednou jsem pochopil, že láska k partnerovi nemusí stát proti jedné věci, ale proti celému dosavadnímu způsobu života. Poprvé jsem si položil otázku, na kterou jsem předtím nikdy nemusel myslet:
Co má být pro člověka nejdůležitější?
Láska k partnerovi? Láska k rodině? Láska k Bohu? Vlastní přesvědčení? Nebo láska k sobě samému?
Nevěděl jsem.
Dřív bych chtěl najít jednu správnou odpověď a rozhodnout, kdo má pravdu, kdo by měl ustoupit. Teď jsem ale poprvé viděl, že každý z těch lidí může mít své důvody a zároveň může někoho zraňovat.
Na svatbě jsem potom stál v tradičním oblečení a pozoroval obřad, který byl vzdálený tomu našemu v Čechách. Obřad, zvyky, tradice byli zcela odlišné. To důležité bylo však překvapivě stejné.
Lidé se smáli. Rodina byla spolu. Přátelé si dělali legraci. Dva lidé byli šťastní.
K tomu, abych s nimi mohl sdílet jejich radost, jsem nepotřeboval rozumět každému zvyku. Stačilo vědět jejich šťastné výrazy.

Tehdy jsem pochopil, že respekt neznamená přestat se ptát. Znamená mít odvahu říct: tomuhle nerozumím, vysvětli mi to. A zároveň přijmout, že v odpovědi se nemusíme shodovat.

Nevím, co má mít v životě člověka přednost ve chvíli, kdy se proti sobě postaví láska k partnerovi, rodině, víře a sobě samému. Asi ani neexistuje jedna správná odpověď. Do Malajsie jsem odjížděl poznat jinou zemi. Nakonec jsem poznal hlavně hranice vlastního pohledu na svět. A pochopil jsem, že být člověkem neznamená všemu rozumět. Znamená to mít odvahu nerozumět, ptát se, naslouchat a přesto neztratit respekt k člověku před sebou.

Matěj Bedrna
Gymnázium Žďár nad Sázavou
Téma: Který zážitek ve tvém životě ti připomněl, co znamená být člověkem?

Většina z nás se po celý život honí za plněním nejrůznějších cílů a snaží se stihnout vše včas. Bezmyšlenkovitě prožíváme svoji existenci na Zemi a občas činíme poněkud bezhlavá rozhodnutí. Tento přístup k životu připomíná přesný opak myšlenek taoismu. Lpěním v nekonečném kruhu povinností však zapomínáme na samotnou podstatu lidství.

Patřím k lidem, kteří jedou na plný plyn a nechávají se strhnout stereotypním cyklem dnů a nocí. Čas od času na mě však dolehne tíha vyčerpání. Živě si vzpomínám na situaci z období blížícího se konce školního roku. Seděl jsem u psacího stolu, unavený neustálým vstřebáváním informací, až mě tělo i mysl donutily zastavit. Pohlédl jsem na prázdnou zeď před sebou a v nastalém tichu mě zaplavily otázky po smyslu vlastní existence. Proč jsem se narodil? Jaký je skutečný úděl lidského života?
Jako čerstvě dospělý muž se v posledních měsících snažím více vnímat lidské odpovědnosti a důvody našeho bytí. Pociťuji osobní závazek vůči budoucnosti lidstva a domnívám se, že diskuse o morálních hodnotách by měla ve veřejném prostoru zaznívat mnohem častěji. Každý člověk má povinnost pohlédnout do vlastního svědomí a zkoumat, zda společnosti odevzdává dostatek. Pokud by takto jednalo celé lidstvo, svět by se stal lepším místem.

Právě ve chvíli osamocení u psacího stolu jsem pochopil, že být člověkem neznamená pouze reagovat na vnější podněty a naplňovat očekávání okolí. Skutečné lidství se projevuje v momentě, kdy získáme odstup sami od sebe a uvědomíme si, že směr našeho konání leží výhradně v našich rukou. Na rozdíl od jiných živých organismů se nemusíme nechat slepě vléct biologickým předurčením. Lidé mají jedinečnou schopnost vědomě se zastavit, přehodnotit priority a potlačit sobectví ve prospěch budoucích generací. Vnitřní sebeuvědomění nás formuje v morální bytosti, které dokážou napravovat vlastní chyby.

Krátké pozastavení uprostřed shonu mě nasměrovalo zpět k podstatě. Naše místo ve světě nedefinuje míra produktivity, ale schopnost žít nejen pro sebe, ale také pro ostatní. Teprve když pravidelně vystupujeme ze zběsilého kolotoče povinností a přemýšlíme nad širšími souvislostmi, probouzíme v sobě opravdové lidství – sílu, která nehledí na vlastní prospěch, ale aktivně spoluvytváří lepší svět.

Hana Hojdová
Biskupské gymnázium v Hradci Králové
Téma: Kým jsme v době sítí, algoritmů a umělé inteligence?

Kým jsme v době sítí, algoritmů a umělé inteligence?

Sociální sítě určitě ovlivňují způsob komunikace s našimi blízkými, místo toho abychom šli ven, tak si jenom napíšeme, stojím si za tím, že společně strávený čas je mnohem kvalitnější způsob komunikace a zároveň je pro člověka osobní setkání mnohem přirozenější. Domnívám se, že důsledek této změny v komunikace přináší to že je pro člověka těžší se začlenit do kolektivu a obecně se bavit s lidmi. Když se člověk moc nedokáže bavit s lidmi, tak to vede k pocitu osamocení, který je pro člověka velice škodlivý. Takže je to začarovaný kruh, kde jsou lidé jsou osamoceni ale nejsou schopni navazovat kontakt. Toto lze demonstrovat na příkladu Japonska, kde je možné si zaplatit člověka, který se k vám bude chovat jako kamarád a bude se s vámi chtít bavit.

Kontent, který konzumujeme na sítích na nás může mít jak pozitivní tak i negativní vliv
Na jednu stranu nás můžeme motivovat k věcem které by nás jinak nenapadly a na které by jsme jinak ani nemohli narazit, ale na druhou stranu vidíme většinou pouze úspěšné lidi a většinou uvidíme jenom ty jejich dobré momenty, takže to může působit depresivně na lidskou psychiku, protože to tvoří iluzi že všichni okolo nás jsou úspěšní, mají kariéru a jenom mi jsme podprůměrný, což v reálu vůbec nemusí být pravda.

Naše nálady a názory mohou taky ovlivňovat algoritmy , které po chvíli zjistí naše názory a bude nám z většiny ukazovat jenom je , což nás v našem názoru pouze utvrdí a stáváme se radikálnějšími a v konečném důsledku to může vést k polarizaci společnosti. Na druhou stranu si myslím že nás to může udělat otevřenějšími vůči novým věcem protože tam Vídáme neběžné věci což může vést k tomu že nemáme tolik předsudků a nejsme tak konzervativní
Další věc která bezpochyby ovlivňuje naše přemýšlení je umělé inteligence, Myslím si že se dá říct, že díky ní méně přemýšlíme, protože většina lidí nebude prioritizovat přemýšlení, které je těžší, před variantou vyhledat si to přes umělou inteligenci a nad ničím moc nepřemýšlet, Domnívám se ,že to vede k otupování mozku. Pokud ale umíme dobře ovládat AI, tak si myslím, že je dobrým pomocníkem. Myslím si že nám může pomoct, ale není dobré, aby dělal všechno práce za nás, protože pak by se ze světa vytrácela lidskost.

S těmito všemi změnami je pro mozek těžké se vyrovnat, protože vývoj technologií je velice rychlý a mozek se nestíhá adaptovat, takže moc nejsme schopni se bránit algoritmům, které nás pohlcují a musíme vynaložit velkou disciplínu, abychom se proti nim vzepřeli.

Tomáš Pala
Gymnázium Žďár nad Sázavou
Téma: Za co v dnešní době neseme jako jednotlivci odpovědnost?

Za co v dnešní době neseme odpovědnost?

Jako jednotlivci jsme v průběhu jednadvacátého století svědky nejrychlejších změn ve vývoji mechanismů naší společnosti v celé historii lidstva. Problematika, v níž vidím jednu z největších hrozeb globálního charakteru a o níž budu polemizovat, je stručná – přechod k pozornostní ekonomice. Co tím myslím pozornostní ekonomikou? Výhradně byznys modely, které se v současnosti snaží vydělávat peníze z reklam na nedobrovolně poskytnutém čase miliard uživatelů. Jednoduše řečeno – sociální sítě. Tvrdím, že pro všímavého člověka je uvědomění si skutečné podstaty sociálních sítí jakožto ekonomického nástroje přirozené. Nicméně si myslím, že valná většina uživatelů tuto podstatu nevnímá jako snahu zmocnit se jejich pozornosti a času, ale jako něco jiného, totiž zábavu.

Proč píši o této konkrétní problematice? Cítím hněv při pomyšlení na osudy lidí, kterým stejně jako mně sociální sítě vzaly čas, který nelze vrátit. Žiji svůj život s myšlenkou, že v životě kromě smrti není zaručeno vůbec nic. A čas mezi životem a smrtí mě přivádí k jádru celé eseje. Kdo má právo narušovat tu jedinou věc úzce propojenou s mojí existencí? Kdo může jen tak přijít a vzít si kousek něčeho tak abstraktního, že si to uživatel z krátkodobé perspektivy ani neuvědomí?

Toto uvědomění ve mně dmýchá duši rebela a vyvolává touhu sdílet ho dál. Cítím odpovědnost upozorňovat a šířit osvětu o soucitu k sobě samému, jelikož náš mozek nebyl vyvinut pro nakládání s takovým množstvím stimulu jako právě dnes. Chci lidem dávat najevo, že jejich současná situace plná prokrastinace a anhedonie není pouze důsledkem jejich pomyslné slabé vůle, ale důmyslným dílem inženýrů a specialistů v laboratořích Silicon Valley. Cítím osobní povinnost poukazovat na nesmyslnost fatalistického přístupu lidí, protože opravdu věřím, že tuto situaci lze zlepšit. Samozřejmě se svět točí a vždy se točil kolem peněz a s tím, že díky technologiím současnosti se zábavní průmysl značně přetavil do pozornostního, už zřejmě nikdo nic neudělá. Taktéž je zbytečné věřit, že nás z této situace dostane nějaká veřejná instituce nebo přijatý zákon o minimální věkové hranici či o ověřování věku mladistvých. Nicméně věřím, že prostřednictvím otevřené diskuse a omezením tabuizace závislosti na internetu lze do jisté míry zlepšit situaci mladých, sítěmi ovlivněných lidí.

Mým závěrem je, že cítím odpovědnost lobovat za všímavost lidí k tomu, co ve skutečnosti způsobují sociální sítě – osobně i společensky, s nadhledem a z dlouhodobé perspektivy. Ne proto, abych působil jako morální autorita, ale především proto, že si myslím, že uvědomění si problému je prvním krokem k jeho vyřešení.

Rahel Zuchová
Městské gymnázium a střední odborná škola Úpice
Za co v dnešní době neseme jako jednotlivci odpovědnost?

V současnosti se toho děje víc než dost. Vidíme to všude. Ve zprávách, na sociálních sítích, ve škole a v každodenních konverzacích. Zaplavují nás nekonečné informace o světových sporech, o USA a o současné Trumpově administrativě, drtivé novinky o globálním oteplování a nekonečných válkách a genocidách. Nebo třeba informace o nárůstu krajní pravice v Evropě, což v poslední době vzbudilo pozornost mnoha lidí.

Výrazným příkladem je například Německo, kde strana AfD nadále sílí a získává na svou stranu stále více voličů. Jednou z jejích nejvýraznějších představitelek je Alice Weidel, která silně prosazuje konzervativní a tradiční pojetí rodiny a tvrdě kritizuje migraci. V tomto ohledu však vzniká určitý rozpor, protože sama žije ve Švýcarsku se svou partnerkou Sarah Bossard, která se narodila na Srí Lance a byla adoptována švýcarskou rodinou.

Je očividné, že část německé společnosti je hlasitě nespokojená s ekonomickou situací a s přístupem vlády k migraci. Zároveň však nesmíme přehlížet normalizaci xenofobie a přehnaného nacionalismu, které nebezpečně hraničí s rasismem a nacistickou ideologií.
V těchto chvílích se někdy přistihnu ostatní (i někdy sebe sama) při tom, jak říkají, že se jich to ani tak moc netýká. Je to přece pohodlná volba, kterou by zvolilo mnoho lidí. Problém je však v tom, že se to ve skutečnosti týká každého z nás. Někteří lidé si to moc neuvědomují, ale náš každodenní život se točí kolem politiky.

Jako dospívající člověk se v podobných situacích cítím smutně a rozzlobeně kvůli celkovému stavu, ve kterém se náš svět a společnost momentálně nacházejí a kam míří. Někdy se dokonce cítím bezmocně, jako kdyby s tím už nešlo nic dělat. Je ale nutné si uvědomit, že nikdy není pozdě projevit svůj názor. Tady se nachází hranice, kdy se individuální odpovědnost každého z nás stává odpovědností společenskou.

Někteří z nás musí vystoupit ze svého privilegia a komfortní zóny, aby se postavili bok po boku s těmi, jejichž hlas není tolik slyšet. Musíme převzít odpovědnost, jinak ji převezme někdo jiný. Třeba někdo, kdo náš názor nebude ani brát v potaz. Samozřejmě to může být těžké a někdy dokonce nepředstavitelně náročné břemeno, ale je lepší něco udělat, než nedělat vůbec nic a jen čekat, jak se všechno vyvine. Jak už jsem řekla, výsledek by se nám nemusel líbit a právě proto bychom měli volit a vyjadřovat svůj názor.

Zároveň musíme požadovat, aby lidé nesli odpovědnost za své činy. Měli bychom upozorňovat na rasistické a homofobní stereotypy, které jsou zakořeněny v naší společnosti a politice. Měli bychom poukazovat na často nenápadné projevy misogynie ve vtipech našich přátel, a tím zabránit tomu, aby patriarchát ještě více zesílil. Musíme bojovat proti extremistickým politikům a nedovolit jim převzít moc.

Nebojujeme proti těmto nenávistným projevům za účelem začínat války nebo fyzické konflikty. Měli bychom diskutovat a argumentovat, abychom společně dospěli k většímu

porozumění. Žijeme na tomto světě společně, a proto bychom měli přijmout tuto velkou odpovědnost a bojovat za lepší společnost. Myslím si totiž, že většina z nás chce žít v míru.

Eliška Michaličková
Biskupské gymnázium Hradec Králové
Téma: Který zážitek ve tvém životě ti připomněl, co znamená být člověkem?

Co pro mě znamená být člověkem
Byl to jeden z těch obyčejných letních dnů, které člověk většinou zapomene. Sedím v autě s panem učitelem z autoškoly a snažím se při řízení pečlivě dodržovat všechny předpisy, ale jedu tak trochu bezmyšlenkovitě, na autopilota. Všechno se mi zdá mechanické. Řadím, koukám před sebe, točím volantem a nepřemýšlím nad ničím vyjma toho, kam mě učitel bude směrovat dál.

V hlavě mi jede sled myšlenek: „Tady mám jet třicet kilometrů za hodinu, kruhový objezd, dávám přednost přijíždějícím zleva-“ když v tu ránu do nás zezadu narazí auto. V tu chvíli se čas zastaví. Najednou si uvědomuji úplně všechno naráz. Ostrá bolest. Křik učitele. Hlasitá rána. Bylo to, jako by mě někdo vzbudil ze snu. Všechno se mi zdálo bolestivě reálné.

S tupou bolestí v zátylku se podívám na učitele. Je ve větším šoku než já. Instinkt mě nakopne a úplně zapomenu na své pocity. „Jste v pořádku? Mám zavolat sanitku?“ zjišťuji ustaraně. Vypadá, že je v šoku, neodpovídá. Slyším ťukání na okno, otevřu dveře: „Slečno, je mi to moc líto, jste v pořádku, nebolí vás nic?“ vychrlí na mě viník nehody. Zbytek události si pamatuji jen jako několik nesouvislých záblesků: modročervená světla, siréna, hlasy lidí kolem mě. Nevím, zda jsem omdlela, nebo jestli za výpadek vzpomínek mohl šok či otřes mozku. Po tom všem si vybavuji už jen nemocniční strop. Ležela jsem tam a přemýšlela. Ještě před pár hodinami bylo pro mě samozřejmé, co bude dál. Vystoupím z auta a půjdu domů, že? Teď jsem si až bolestivě uvědomovala, jak málo stačí, aby se všechno v jeden krátký moment změnilo. Možná právě v tom spočívá jedna z věcí, které znamenají být člověkem. Jsme zvyklí považovat vlastní život a bezpečí za samozřejmost. Přitom je to všechno mnohem křehčí, než si uvědomujeme. Ta nehoda mi během několika sekund připomněla, jak málo máme ve své moci.

Být člověkem pro mě proto znamená být zároveň silný i bezmocný, svobodný i omezený, a uvědomovat si to. Možná právě vědomí této křehkosti dává běžným dnům jejich skutečnou hodnotu.

Vendula Šťovíková
Fakulta humanitních studií Univerzity Karlovy (Praha)
Téma: Který zážitek ve tvém životě ti připomněl, co znamená být člověkem?

Jako člověk odpovídám za své činy, ale uvědomuji si vždy jejich důsledky? Odpovědnost se projevuje v mnoha vrstvách našeho života. Odpovídáme za své finance, za slova daná formou slibů či smluv, za kvalitu odvedené práce, za zdraví, majetek, lidi, kteří na nás spoléhají nebo jsou na nás závislí, za slušnost i za již zmíněné činy a jejich důsledky. Téma odpovědnosti je dnes stále aktivně diskutované, protože společnost a rozvoj technologií rozšiřují spektrum toho, za co všechno jako jednotlivci odpovídáme. Za peníze, sliby a práci se cítíme odpovědní skoro automaticky, jenže největší dopady mívají nenápadné činy, které nemusíme ani cítit.

Digitální stopa se zvětšuje s naší aktivitou na internetu. Soukromí zaniká jediným kliknutím na tlačítko ‚souhlasím' s podmínkami, které si ani nepřečteme, a od toho okamžiku mají k naší aktivitě přístup lidé i přístroje, o kterých ani nevíme, že existují. Zveřejňování fotek, komentářů či dezinformací může ovlivnit náš život i životy druhých. Za to všechno neseme odpovědnost.

Nástrojům umělé inteligence poskytujeme nejen data a citlivé informace, ale navzdory tomuto riziku jim také důvěřujeme a předpokládáme, že jejich výstupy jsou pravdivé. Pokud je pak přebíráme za své, neseme za ně odpovědnost my. Například newyorský právník v roce 2023 předložil soudu citace jiných soudních procesů sepsané ChatGPT bez předchozího ověření. Později se ukázalo, že byly fiktivní. Za následky tedy odpovídal člověk, který důvěřoval umělé inteligenci.

Zdraví je nedílnou součástí tohoto tématu. Měli bychom pečovat o své psychické zdraví stejně jako o fyzické, a dnes jsou ohroženy obě. Při neustálé možnosti kontaktu se nám druzí lidé dostávají pod kůži mnohem snáze. Proto bychom se měli naučit udržovat si odstup, abychom si zachovali duševní pohodu. S tím souvisí i zdraví fyzické: pokud nás kontakt s lidmi už nevede ven a jsme neustále doma, naše tělo, které na takový způsob života není uzpůsobeno, strádá. Ve všech případech nás to omezuje, či dokonce izoluje, a často si to ani neuvědomujeme. Jako jedinci neseme odpovědnost za nastavení rovnováhy mezi světem reálným a digitálním, abychom měli zdravé tělo i mysl.

Se zdravím úzce souvisí i náš podíl na stavu životního prostředí. Naši společnost stále z velké části tvoří lidé, které klimatická krize netrápí nebo kteří dělají, že neexistuje. Jednotlivec si může připadat bezvýznamný, ale právě jednotlivci dohromady tvoří skupinu, která má reálný dopad. Ano, je to jen jeden nákup na e-shopu s fast fashion, ale kvůli němu trpí lidé napříč kontinenty. Trpí nejen dospělí a děti, kteří musí za nebezpečných podmínek odvádět nepřiměřené množství práce za minimální mzdu, aby uživili rodinu. Trpí i naše planeta, a to neustálým znečišťováním a okrádáním přírody o její bohatství. A za to neseme odpovědnost.

V eseji zmiňuji řadu negativních příkladů odpovědnosti a jejich důsledků a každý z nás alespoň jeden z nich dělá. Mým cílem nebylo nikoho odsuzovat, ale ukázat, za co cítím

odpovědnost já a co mnozí přehlížejí. Prvním krokem ke zlepšení je uvědomit si problém a přiznat si ho. Nemusíme žít v utopické představě dokonalých lidí, stačí, když svými činy nebudeme nevědomky podporovat závažné důsledky, protože i za to neseme odpovědnost.

Matěj Tabach
Gymnázium Boženy Němcové Hradec Králové
Téma: Který zážitek ve tvém životě ti připomněl, co znamená být člověkem?

Slovo odpovědnost nachází svůj etymologický původ ve slovesu odpovídat. Nejde o českou zvláštnost, anglické responsible či německé verantwortlich mají stejné kořeny. Odpovídat můžeme na otázku, ovšem i za něco, a kdo je odpovědný, musí být schopen odpovědět.

Otázka, za co v dnešní době neseme jako jednotlivci odpovědnost, se do určité míry ptá, na co máme jako jednotlivci povinnost odpovídat.

V dnešním diskurzu se však individuální odpovědnost omílá velmi často především v souvislosti s globálním oteplováním. S vědomím toho, že každý jsme odpovědní svým dílem za klimatickou krizi prostřednictvím uhlíkové stopy jednotlivce, snažím se dělat vědomá rozhodnutí, která jsou k planetě šetrnější a věřím, že nejsem jediný. Znamená to tedy, že zamezení klimatické krize je odpovědnost jednotlivců a nikoli společnosti? Myslím si, že nikoli, a to nejen kvůli tomu, že ne každý se dokáže dobrovolně omezit v rámci dobra skupiny, ale i kvůli tomu, že to je jednoduše méně efektivní. Je totiž velmi náročné dělat kvalifikovaná rozhodnutí na každodenní bázi s ohledem na zachování klimatu. Je proto dobře, že za nás v tomto ohledu mohou rozhodovat lidé, kteří se na to zaměřují, a regulovat naši paletu výběru.

Samotné zvažování osobní odpovědnosti u každého kroku nejen s ohledem na klimatickou změnu je totiž cesta do pekel. Každé rozhodnutí může nějakému aspektu ublížit a snaha o morální čistotu prostřednictvím vybírání pouze správných možností může skončit vyhořením. Kdybych například chtěl jít pro kávu a držel se nejmorálnější cesty, řekl bych si například, že nemohu jít do řetězce, protože bych nepomáhal lokální ekonomice. Kdybych však šel do lokální kavárny, tak bych napomohl instituci, která svou vysokou cenovou politikou a zaměřením na vyšší třídu gentrifikuje její okolí a vytlačuje původní rezidenty. Tento přístup bych mohl aplikovat na spoustu dalších oblastí.

Kdo tedy věří, že je jednotlivec odpovědný za vše, vyvozuje tím povinnost člověka činit dokonalé volby, což vytváří na člověka neskutečný tlak. V tomto ohledu vzpomínám na Havlíčkova Peruna ze Křtu svatého Vladimíra. Boha, který slyšel všechny modlitby a byl nucen odpovídat. Zákonitě tyto přehnané nekonečné nároky nesplnil a byl potrestán.

Pokud ovšem voláme po nulové odpovědnosti jednotlivce a veškeré odpovědnosti společnosti, nastane problém veskrze opačný. Člověk tímto ztratí jakýkoli účel a nesnesitelná lehkost bytí takovouto puškinovskou postavičku roztrhá zevnitř. Nekonečné překládání odpovědnosti nakonec učiní každého zcela zbytečným člověkem. Nedostatek osobní odpovědnosti totiž člověka vylučuje ze společenského řádu založeného na dělbě odpovědností a upírá tak člověku, sociálnímu druhu, jeho přirozenou potřebu být součástí kolektivu.

Kde ovšem hledat odpověď? Já osobně bych ji hledal v nehledání nekonečen prázdnosti

či plnosti, odpověď nalezneme někde mezi extrémy. Velmi inspirativní mi přišel v tomto ohledu Voltaire se svým Candidem, prohlašujícím, že „musíme obdělávat svou zahradu“. Nehledejme tedy spasitele ani sami v sobě, ani se však nezatracujme. Starejme se o to, o co se postarat dokážeme s ohledem na osobní štěstí. Choďme například k volbám, recyklujme či jezděme na kole, nemusíme se však trápit kvůli každému obalu. Nebuďme jako Perun, který odpovídá na vše, odpovídejme jen na to, co je v doslechové vzdálenosti. Buďme odpovědní právě za svou zahradu.

Vanessa Borotová
Sion High School Hradec Králové
Téma: Kým jsme v době sítí, algoritmů a umělé inteligence?

Žijeme v době, kdy máme všechno okamžitě před sebou. Stačí vzít telefon do ruky a během několika vteřin víme, co dělají lidé na druhém konci světa, co se právě děje nebo co si ostatní koupili.
Sociální sítě jsou již běžnou součástí našeho života, někdy ale přemýšlím, zda už internetu není příliš. Postupně můžeme přestat rozeznávat skutečnost od toho, co nám někdo ukazuje. Na sociálních sítích totiž většinou vidíme pouze to hezké. Lidé ukazují jen to nejlepší ze svého života – úspěchy, své nejlepší fotografie, zážitky nebo například nové oblečení, které si právě koupili. Za fotografií však může být úplně jiná realita, kterou nám nikdo neukáže.

Přesto se s ostatními porovnáváme a říkáme si, proč nevypadáme stejně, proč nemáme tak hezký život a proč se nám tolik nedaří. Přitom vůbec nevíme, co se děje za obrazovkou. Právě v tom se podle mě můžeme ztrácet. Nejdříve pouze sledujeme nové příspěvky, potom se začneme porovnávat a nakonec přemýšlíme, zda jsme dostatečně dobří. Snažíme se měnit podle toho, co vidíme, až zapomeneme, jací vlastně jsme.

Někdy ani nevíme, zda něco opravdu chceme a zda si něco skutečně myslíme, nebo jsme se to pouze naučili chtít a myslet si, protože to vidíme všude kolem sebe. Velkou roli hrají také algoritmy, které sledují, co se nám líbí, a ukazují nám obsah podle toho, co nás zajímá. Můžeme pak mít pocit, že všichni mají stejné názory, vypadají stejně dokonale a žijí úžasné životy. Svět je však mnohem větší než naše obrazovka.

Dalším důležitým tématem je umělá inteligence. Dokáže vytvořit text, obrázek nebo video, které mohou působit jako skutečné. Umělá inteligence se neustále zdokonaluje a je stále obtížnější poznat, co je skutečné a co bylo vytvořeno pomocí umělé inteligence. Možná se tedy neztrácíme pouze sami v sobě, ale také v samotné realitě.

Myslím si, že ve světě sociálních sítí, umělé inteligence a algoritmů je nejdůležitější neztratit sami sebe. Občas bychom měli odložit telefon a vrátit se do skutečného života. Možná největším problémem není to, kolik času na internetu trávíme, ale skutečnost, že v něm hledáme odpověď na to, kým máme být a co si máme myslet.

Kristýna Brunová
Sion High School Hradec Králové
Téma: Kým jsme v době sítí, algoritmů a umělé inteligence?

Je mi šestnáct let a sociální sítě jsou pro mě naprosto přirozenou součástí každého dne. Každé ráno si vezmu mobil do ruky a během několika minut už se proklikávám videi, fotkami, reklamami nebo názory lidí, které vůbec neznám. Často ani nepřemýšlím nad tím, proč se mi zobrazuje právě tento obsah, prostě jen scrolluji dál. Když se nad tím ale člověk trochu více zamyslí, začne se ptát: Kde končím já a kde začíná algoritmus?

Algoritmus nás postupně poznává. Stačí, když se u něčeho zastavím, dám lajk nebo jen dokoukám video do konce, a začne se mi zobrazovat podobný obsah. Najednou mám pocit, že celý internet řeší přesně to samé, co já. Ve skutečnosti to ale nemusí být pravda. Každý z nás může žít ve své vlastní malé bublině, kterou si neustále budujeme tím, na co klikáme a čemu věnujeme pozornost.
Nejde pouze o to, co si myslíme. Sociální sítě ovlivňují také to, jak vnímáme sami sebe. Každý den vidíme lidi, kteří vypadají dokonale, mají skvělé oblečení, perfektní postavu nebo úžasný život. I když víme, že lidé na internetu ukazují především to nejlepší, stále se s nimi v duchu srovnáváme. Přemýšlíme, proč takto nevypadáme, proč nemáme tak zajímavý život a proč se musíme zabývat tím, co si o nás ostatní myslí. Možná se tak neustále snažíme budovat nejen svůj online profil, ale také sami sebe podle toho, co je pro ostatní lákavé.
Začínáme přemýšlet o tom, co zveřejnit, co raději smazat, a především o tom, jak budeme působit na ostatní. Tím se ale nestáváme tím, kým skutečně chceme být, ale spíše tím, kým nás chtějí vidět ostatní.

S umělou inteligencí je to podobné. Dnes už si s její pomocí můžeme napsat text, vygenerovat obrázek nebo se s ní poradit, když něčemu nerozumíme. Hned se však nabízí otázka: Co se stane, když všechno necháme na AI, aby za nás přemýšlela? Když mi AI poradí, co si koupit nebo jak něco říct, do jaké míry jsou tato rozhodnutí ještě skutečně moje?
Žijeme v době, kdy technologie mění svět i nás samotné. Sociální sítě nám ukazují, jací bychom mohli být, algoritmy nám říkají, co bychom mohli chtít, a AI nám pomáhá tvořit. To ale rozhodně neznamená, že bychom se tomu všemu měli jednoduše podřídit.

Myslím si, že být člověkem v dnešní době znamená umět se občas zastavit a uvědomit si, zda to, co dělám, opravdu chci já, nebo zda pouze následuji další trend. Možná bude v budoucnu schopnost přemýšlet samostatně a rozhodovat se i mimo to, co nám někdo ukazuje prostřednictvím obrazovky, tou nejdůležitější věcí, kterou si můžeme zachovat.

Diana Kauzak
Školy Březová – střední odborná škola, základní škola a mateřská škola, Březová, okres Uherské Hradiště
Téma: Který zážitek ve tvém životě ti připomněl, co znamená být člověkem?

Přemýšleli jste se někdy nad tím, co nás doopravdy dělá člověkem?

Já bych vám na tuto otázku odpověděla prostým slovem emoce, jenomže takhle jednoduché to rozhodně není.

Totiž tím, že emoce nějakým způsobem cítí každý z nás, vzniká narativ toho, že jsou vždy stejné a máme potřebu je nějakým způsobem definovat. Smutek je spojován se slzami, naopak radost s úsměvem. Začínáme proto od lidí očekávat, že naše pocity vždy automaticky pochopí.

A taky na tom je kousek pravdy. Je dost reálné sdílet s lidmi některé emoce, které vychází z každodenních událostí. Například pokud se půjdeme s kamarádkou spolu učit na test do knihovny, a následně obě dostaneme jedničku, tak spolu prožíváme podobnou formu štěstí.

Jenže co když je to celé o dost složitější? Ne všechny životní situace spolu se svými blízkými dokážeme sdílet, a to zejména ty neobvyklé a bolestivé.

Před pár měsíci mé mamce byla diagnostikována rakovina žaludku ve čtvrté stádii, kvůli které o měsíc později zemřela. Mně tehdy bylo čerstvě šestnáct.

Lidé v mém okolí očekávali, že se z toho kompletně sesypu. Existuje plno společenských standardů, které vám přímo diktují, jak byste se v podobné situaci měli cítit, chovat a žít, jinak to lidem bude připadat nepřirozené a zvláštní.

Jenže pravdou je, že mají pouze vlastní představu daných emocí, vyplývající z ranějších životních zkušeností, schopnosti empatie, i defacto toho, že něco nikdy neprožili, a netuší, jaké to je. Často jsou proto dost daleko od toho, co skutečně cítíte. Můžete s člověkem prožívat a sdílet ty nejkrásnější a nejsvětlejší okamžiky vašeho života, ale absolutně si nerozumět v pocitech bolestivých a zraňujících.

Akorát že já chtěla od alespoň jednoho človíčka ve svém životě dostat pocit toho pravého pochopení, protože jsem věřila tomu, že by lidé měli být schopní se do mě vžít.

A tak jsem furt dokola popisovala všem, co cítím, jak to cítím a proč to cítím. Pokaždý mě ale čekalo stejné zklamání.

Mé emoce byly v natolik jiném spektru, než co mě a mým přátelům bylo doposud známé, že opravdu neexistovalo nic, k čemu bych to dokázala přirovnat. Nakonec jsem usoudila, že to nemá smysl a na chvíli s tím přestala.

Naprosto šokující však bylo to, že mi po tom bylo o dost lépe.

Konečně jsem si uvědomila, že každý z nás prožívá různé události, a proto prociťuje své emoce jinak. Z tohoto důvodu kompletní pochopení nemůžete čekat nikdy a od nikoho. Naše odlišnost je zcela přirozená a nevyhnutelná, ať už je formována naší vrozenou osobností, anebo životními zkušenostmi.

Fakticky se z toho tvoří celá podstata našeho lidstva – různorodé názory, hodnoty, myšlenky, kultury a osudy jednotlivců, jelikož jsme schopní vidět stejnou věc jinak. Tuším, že asi nikdo by nechtěl žít na planetě s osmi miliardami vlastních kopií, protože v čem by pak spočíval smysl, když je vše u všech kompletně identické?

Má odpověď na úvodní otázku proto není tak očividná. Být člověkem neznamená emoce cítit, ale mít možnost je prožívat odlišně, nechat se jimi formulovat a stávat se tak skutečně speciální a jedinečnou osobností.

Jakub Košina
Gymnázium, Trutnov, Jiráskovo náměstí 325
Téma: Kým jsme v době sítí, algoritmů a umělé inteligence?

Kým jsme v době sítí, algoritmů a umělé inteligence?
Žijeme v době, kdy se hranice mezi realitou a digitálním světem téměř zmizely. Technologie už nejsou jenom nástroji, které používáme ke zjednodušení života. Staly se prostředím, ve kterém bydlíme, myslíme a formujeme své já. Tato radikální proměna nás staví před zásadní existenciální otázku: Kým vlastně jsme ve světě ovládaném sítěmi, algoritmy a umělou inteligencí?

Naše myšlení prochází hlubokou metamorfózou. Neustálý přísun informací, roztříštěný do krátkých videí a titulků, zkracuje schopnost hlubokého soustředění. Algoritmy sociálních sítí, navržené tak, aby maximalizovaly naši pozornost, nám servírují personalizovaný obsah. Uzavírají nás do takzvaných komnat ozvěn. V nich se k nám dostane jenom to, s čím už dopředu souhlasíme. Ztrácíme tím schopnost kriticky nahlížet na odlišné názory a naše myšlení leniví. Když za nás umělá inteligence dokáže napsat text, naprogramovat kód nebo vyřešit složitý problém, vyvstává otázka, zda se naše kognitivní schopnosti nerozpouštějí a postupně nemizí v pohodlí digitálního outsourcingu.

Tato proměna zasahuje i naše vztahy a identitu. Na sítích si budujeme ideální verze sebe samých – kontrolované profily plné úspěchů a estetických filtrů. Naše identita už není definována tím, kým skutečně jsme v každodenním životě, ale tím, jak nás vnímá digitální publikum. Kvantita nahradila kvalitu. Stovky virtuálních přátel často maskují hlubokou vnitřní osamělost a snažíme se s nimi nahradit reálné přátele, což však nejde. Lidský kontakt, zbavený očního kontaktu a fyzické přítomnosti, ztrácí na empatii. Komunikace se stává transakční a povrchní.

S nástupem pokročilé umělé inteligence se navíc zásadně mění koncept lidské odpovědnosti. Kdo nese vinu, když autonomní systém udělá chybnou diagnózu nebo algoritmické rozhodnutí zničí někomu kariéru? Přenesením rozhodování na stroje riskujeme, že ztratíme morální kompas. Alibi typu „to rozhodl systém“ nás zbavuje lidské zodpovědnosti za stav společnosti.

Nová výzva pro lidstvo proto nespočívá v tom, jak technologie zakázat, ale jak si v jejich stínu uchovat lidskost. Musíme se znovu naučit tichu, samotě a hlubokému přemýšlení bez blikajících obrazovek. Klíčem k přežití v digitální džungli je digitální minimalismus a vědomé pěstování autentických vztahů. Věk algoritmů by neměl být věkem lidské pasivity. Naopak, musí být výzvou k tomu, abychom o to usilovněji rozvíjeli to, co umělá inteligence ani žádný program nedokáží napodobit – skutečné vědomí, hlubokou empatii a morální odvahu.

Markéta Fejfarová
Biskupské gymnázium, církevní základní škola, mateřská škola a základní umělecká škola Hradec Králové
Téma: Který zážitek ve tvém životě ti připomněl, co znamená být člověkem?

Cesta nocí

Svět okolo nás má zvláštní schopnost připomínat nám naši podstatu. Připomínat, co je pro nás důležité a co naopak není. Kým jsme, proč jsme, jak nás naše lidství ovlivňuje a co nás na naší cestě dovedlo tam, kde právě stojíme. Byla noc, okolo tří hodin ráno, když se mi hlavou začaly rojit myšlenky.

Byla jsem se skauty na výsadku, šli jsme zrovna alejí stromů a hvězdné nebe ve mně vyvolávalo uklidňující pocit. Pocit, že jsem právě tam, kde mám být, věci zapadají do sebe a dávají mi smysl. Smysl. Každý nějaký hledá, už odpradávna si lidé potřebovali vytyčovat cíle, posouvat hranice a hledat své poslání. Aktuálně je podle mě touha po naplnění pro lidi ještě zásadnější. Je to dobře, bez toho bychom se nikdy nenaučili rozdělávat oheň nebo léčit lidi. Ale občas právě myšlenka nutnosti neustálého seberozvoje ve mně vyvolává úzkost. Někdy jednoduše potřebuji jen být. Dívat se na hvězdy, které mi připomínají, že „vlastně o nic nejde“, že lidé jsou malí a život je až moc dobrý na to, abychom v něm nehledali radost. Možná jsme lidé právě proto, abychom nacházeli v životě krásu a ve tři ráno se procházeli krajinou nasávajíce čerstvý vzduch a sílu atmosféry.

Na cestě jsme si jednou za čas vytahovali úkol z obálky. Zadání jednoho z nich znělo: přivažte si k sobě nohy a ujděte 200 metrů. I v tomto šlo spatřit důležitou vlastnost. Už podle Aristotela je člověk tvor společenský a k životu potřebuje vztahy. Kdo by byl schopen žít, když okolo sebe nebude mít nikoho, kdo ho rozesměje a nabídne mu pomocnou ruku? Myslím si, že nenahraditelnou součástí našeho lidství je láska, solidarita a touha být součástí komunity. Každý je jedinečný a já bych si přála, aby si lidé navzájem nenastavovali nohy, ale naopak uznali, že jsou jejich nohy svázané a snažili se najít způsob, jak společně dojít co nejdál.

Prožívání je také velkým lidským specifikem. Hvězdná obloha, chladný vánek, stromy. To všechno na mě působilo nějakým dojmem. Mohla jsem cestou obdivovat krajinu, a i se těšit, až si lehnu a budu spát. Byla jsem vděčná.

Jak už jsem se zamýšlela, hvězdy navozují pocit nepatrnosti. Pak jsem se ale znovu rozhlédla okolo sebe a došlo mi, jak velký vliv a jakou odpovědnost máme. Silnice, pole – nic z toho by tu nebylo, kdyby nebyli lidé. Stromy, příroda – to všechno může díky lhostejnosti zmizet. Na světě žije přes osm miliard lidí a chování každého z nás nějak formuje svět, ve kterém žijeme. Naše planeta, kultura, politika – tolik věcí, které máme ve svých rukách.

Tato cesta nocí mně pomohla uvědomit si pár podstatných věcí. Naše lidskost leží v našich pocitech, vztazích, touze po tom najít náš smysl. Člověk má jasný vliv na prostředí, kde žije, a dokáže ho utvářet. Každý je jiný, ale když nebudeme omezení,

můžeme se obohatit. Ne vždy je život jednoduchý, ale můžeme mít víru v to, že cesta někam vede a slunce ráno vyjde. Podle mého názoru, být člověkem je překonávat překážky, hledat se, milovat. Být člověkem je radost.

Jaroslav Mareš
Open Gate, Gymazium a Základní škola, Babice
Téma: Za co v dnešní době neseme jako jednotlivci odpovědnost?

For what do I feel responsible in today's world as a single person?

Think about for what do I feel responsible and why is that so?

This is a very deep question that might be quite hard to answer, but here is what I have come up with...

It might feel strange, but I personally feel a bit responsible for the whole humanity or at least its behaviours that I think is not helping us. I always feel the responsibility, when I hear or see people doing drugs and the horrible outcomes, not only for them but for everyone around them. I sense that everyone should start to think about this, because it is a global problem. If we do not start doing something with it will sooner or later get us. The best way to solve it is by starting with ourselves and finding the reasons for these actions and how to prevent them from happening.

When I see the rise of technologies and mainly AI, I feel concerned about my own contributions to that rise by using the AI. Thanks to that AI is getting smarter it could kill us all or try to use us as slaves in the world which it would rule. So, as I use the AI nearly daily it has countlessly come to my mind: Could my actions here and now affect the future of humankind, is it possible that I am accelerating the fall of us? My routine actions are just the peak of the iceberg connected to the AI. Our systems are failing to find the regulations for AI and the uncontrolled evolution of it could destroy us all.

While our safety is granted by many international alliances and documents, I start to feel more responsible for my safety and the safety of the people I love. These feelings are probably in correlation with that the war is everywhere around us. And it is coming closer. I sometimes think: Am I doing enough? Should I contribute more to our safety? As the global situation is highly unstable, we might think about preparing ourselves for the worst.

Overall, our thoughts should not be only about us and our current problems. We should take the responsibility into our hands and focus on changing the world and helping those, who cannot help themselves. And we should not just think about others with empathy and what could help them. We should start doing something. At least that is what I am going to do.

Michaela Vladyková
Gymnázium Trutnov
Téma: Za co v dnešní době neseme jako jednotlivci odpovědnost?

Digitální duše
Žijeme v době fascinované rychlostí, efektivitou a neomezenými možnostmi. Neustále hledáme způsoby, jak si usnadnit život, urychlit naši práci a zaplnit každou volnou chvíli novými podněty. V tomto neustálém spěchu však zapomínáme, že jsme si lidství tradičně definovali skrze tvorbu – umění, myšlenky a schopnost prožívat emoce. V posledních letech se však naše role výrazně proměnila a z původního tvůrce se záhy stal pouhý dárce dat. Lidé dnes zastávají pozici surových zdrojů, ze kterých algoritmy čerpají, aby stvořily syntetický odraz naší podstaty. A zatímco se lidská duše pozvolna vytrácí, snažíme se strojům vtisknout tu vlastní.

Stroje dnes dokážou během mrknutí oka složit píseň, vygenerovat obraz nebo napsat jakkoliv dlouhý text. Simulují empatii a vyvolávají v nás pocit porozumění v momentě, kdy se cítíme osamělí. Pomalu podléháme iluzi blízkosti a chatboty vědomě polidšťujeme – nejenže o nich často hovoříme v životném rodě, ale zároveň je pokládáme za své společníky, či dokonce přátele a psychology, kterým se můžeme svěřit i s tím nejintimnějším. Kým se však stáváme my, když se s prosbou o pochopení či útěchu obracíme na neživý stroj? Pokud ve chvílích zármutku hledáme azyl v algoritmech, ztrácíme schopnost otevřít své nitro druhým lidem, přicházíme o samostatné myšlení i o reálný kontakt se skutečným světem. Svým zařízením sice můžeme přisoudit lidské tváře, ale chybí jim to nejzásadnější: vědomí sebe sama, svědomí, morální odpovědnost za vlastní činy a schopnost opravdově cítit.

V podobné situaci se ocitáme i v oblasti tvořivosti. Svět zaplavuje vlna vygenerovaného obsahu, jehož vznik je v porovnání s lidskou prací nesrovnatelně rychlejší a dostupnější. Daní za tuto pohodlnou rychlost se však stává absence lidského váhání, omylnosti a osobního příběhu, díky kterému umění ožívá. Zvykáme si na estetickou všednost a černobílost, protože je dostupnější než skutečná lidská tvorba. Pomalu tak zapomínáme, že opravdová hodnota díla netkví v jeho naprosté bezchybnosti, ale v úsilí, čase a emocích, které do něj autor vložil. Vygenerované obrazy a texty zůstávají bezduché a strohé, a tak v nás pohled na takto stvořené umění zanechává jen pocit prázdnoty – touhu po hlubokém lidském doteku totiž uměle stvořená díla nikdy neuspokojí.

Být člověkem v době moderních technologií neznamená proti nim bojovat, ale obhájit svou autonomii a odmítnout roli pouhého zdroje dat. Skutečná lidskost totiž nespočívá v rychlosti ani v efektivitě, ale naopak ve schopnosti myslet, milovat a pracovat s vlastní nedokonalostí. Hrozícím nebezpečím tak není jen sci-fi scénář, v němž stroje získají vědomí a ovládnou svět, ale děsivá realita, v níž se technologie nestanou lidmi, ale my sami začneme myslet jako stroje. V momentě, kdy směníme svou osobitost za komfort, který nám tato doba nabízí, nepřemohou nás v boji technologie – vzdáme se my sami.

Ondřej Březina
Gymnázium Boženy Němcové Hradec Králové
Téma: Který zážitek ve tvém životě ti připomněl, co znamená být člověkem?

Spokojenost, klíč k toleranci
Jsem uprostřed areálu koncentračního tábora Mauthausen. Tato „továrna na smrt“ byla místem posledních dní i mnoha československých občanů. Zacházím do suterénu a v očích mám první slzy. U zdi stojí obrovská kremační pec, která je postavená tak aby se do ní vešel člověk. Celý se třesu a říkám si: jak se tohle mohlo stát?

Tehdy v Mauthausenu jsem prožil doopravdy skličující zážitek. V té monstrózní peci musely skončit masy nevinných lidí jen proto, že byli jiní. Měli jiné vyznání, sexualitu nebo národnost, která neodpovídala nacistickým standardům. Tito lidé se nacistům nelíbili právě pro svou jinakost.

Odlišnost byla v dějinách trestána nejen za nacismu. Ve Spartě byli lidé s tělesným postižením shazováni ze skály, homosexuálové podezření z tzv. sodomie byli ve středověku upalováni a židovská populace v Evropě zažila nejeden pogrom. Jak je ale jinakost vnímána dnes? Jsme ochotni přijmout, že ostatní jsou odlišní?

Podívejme se, jak společnost vnímá LGBT komunitu. V současnosti se konají pochody hrdosti po celém světě. Pridy oslavují svobodu toho, že člověk může milovat koho chce. Ne v každé zemi jsou však vnímány stejně otevřeně. Například loni v Maďarsku vláda pridy zakázala. Důvodem byla ochrana dětí, které jsou ohrožovány „woke ideologií”. I přesto se Budapešť stala v roce 2025 dějištěm pochodu za práva LGBT, a s účastí více než 350 tisíc účastníků se zařadil k jedné z největších akcí na podporu queer komunity v maďarské historii.

Je tedy očividné, že společnost je dnes ochotna přijímat odlišnost druhých. Vždyť lidmi se stáváme právě ve chvíli, kdy dokážeme akceptovat jinakost ostatních.
Jak ale dosáhnout toho, aby společnost jinakost více přijímala? Co má na tuto skutečnost vliv? Bezpochyby půjde o více faktorů, například historie dané země, zkušenost s totalitou, vzdělaní anebo kultura.

Zůstaňme u LGBT a přesuňme se z Maďarska do Nizozemska, které jako první stát světa přijalo manželství pro všechny. Podle žebříčku přátelskosti vůči LGBT se Nizozemí umístilo na 13. místě ze 49 pozorovaných zemí, zatímco Maďarsko až na 38. místě.

Proč Nizozemci přijímají queer komunitu přívětivěji než Maďaři? Možná je klíč k řešení této otázky v celkové spokojenosti obyvatelstva dané země. Podle žebříčku World Happines Report je Nizozemsko sedmá nejšťastnější země na světě, Maďarsko jen 74.

Po srovnaní těchto čísel vychází, že čím spokojenější je obyvatelstvo v dané zemi, tím otevřenější je vůči společenským odlišnostem. Této domněnce odpovídá i situace po první světové válce v Německu. Došlo zde k inflaci, chudobě, válečným reparacím a frustraci obyvatelstva. Hitler tehdy využil této situace a nespokojeným lidem nabídl

viníka - Židy. Tím posílil dlouhodobě přítomný antisemitismus a otevřel si cestu k moci.

Došlo by k holocaustu, kdyby Němci po válce nežili v chudobě? Pravděpodobně ne.

Spokojenost může být zásadní v otázce tolerance vůči jinakostem. Zkusme proto být spokojení s tím, co máme. Smíření se se sebou samým vede ke spokojenosti naší i celé společnosti. Naše vlastní spokojenost sice není samospásná, ale s pomocí vzdělávání, cestování a poučení z historických chyb můžeme být k odlišnostem tolerantnější, než generace před námi a tím naplnit naše lidství.

Dominik Matyska
Jiráskovo gymnázium Náchod
Téma: Kým jsme v době sítí, algoritmů a umělé inteligence?

Sociální sítě, umělá inteligence, algoritmus, levný dopamin… Témata, která jsou aktuálně probíraná napříč společností. Umělá inteligence se stále vylepšuje, vychází nové a nové modely. Sami vývojáři a lidé zabývající se tím začínají varovat před riziky a možnou přítěží. Přesto se v soukromí za své digitální závislosti stydíme a o strachu z vývoje raději mlčíme. Ale co s námi sociální sítě, umělá inteligence dělá - ať už s jednotlivci nebo společností?

Když pozoruji dnešní svět i lidi kolem sebe, začínám o nás mít starost. Sociální sítě fungují přesně tak, jak byly navrženy. Pohlcují náš čas a pozornost. V Česku máme nadbytek všeho, co potřebujeme k životu.

Na druhou stranu nemáme ty věci, které byly dříve naprosto normální a k našemu dobrému nastavení zásadní. Ať už se jedná o popovídání si v klidu a nerušeně s kamarádem, rodiči, aniž bychom neustále kontrolovali obrazovku nebo nás rušil jiný digitální vjem.

I u sebe a ostatních lidí slýchám: “na to já nemám čas“. Ale kolikrát to je pravdivé? Není to jen naše, bohužel částečně nezaviněná, neschopnost odlepit oči od obrazovek a svůj čas si lépe uspořádat? Proč píšu částečně? Vývojáři mají náš mozek dobře prozkoumaný a bohužel pro nás, sociální sítě plno těchto slabin zneužívají. Levný dopadmin a potřeba rychlého uspokojení nás v tu chvíli nutí sjíždět palcem nová a nová videa. Ze sociálních sítí se navíc postupně stal kult společnosti. Kdo na nich chybí, jako by nebyl a hned nezapadá do party. Přitom touha někam patřit už je od pradávna jedna z našich základních potřeb. Je to smutný paradox, sociální sítě vytvořené k seznamování se a prohlubování vztahů mají na naši společnost jiný dopad, rozdělují nás, oddalují a uzavírají do bezpečné anonymity.
Regulace od technologických společností nečekejme. Můžeme ale začít u každého z nás. Mluvme o tom v rodině, nastavme si pravidla, sdílejme obavy s přáteli nebo na toto téma uspořádejme menší akci. Snažím se toto téma představovat v našem skautském oddíle, kde spolu s ostatními vrstevníky diskutujeme, co nám pomáhá, jak na sobě v této oblasti lépe pracovat.

Umělou inteligenci vnímám, že je to novodobý “dobrý sluha, ale zlý pán.“ AI už teď dokáže nevídané věci. Naši práci dokáže neuvěřitelně zefektivnit, zrychlit, zdokonalit Problém přichází ve chvíli, kdy si to přestaneme uvědomovat a vyvíjet jakoukoli jinou snahu si danou informaci zjistit, ověřit, či upadneme do továrního nastavení, kdy jediné co známe, je ikonka naší AI. V tu chvíli mám pocit, že se stáváme přeplněnými nádobami prázdných informací. Prázdné tváře, které se pouze chtějí zabavit, konzumovat obsah.

Přesto jsem přesvědčen, že všechny tyto modely AI, sociální sítě a další online prostředí nemusí být černobíle špatné a ani nejsou. Tyto možnosti, které máme, nám mohou velice usnadňovat život, ale zároveň moc přitížit. Tím i před nás stavějí nemalé překážky

a nové výzvy, které na nás číhají den za dnem. Proto je na každém z nás, abychom si to v první řadě chtěli připustit a poté s tím i pokud možno začali něco dělat.

Samuel Hrdinka
Masarykova univerzita, Brno (Fakulta sociálních studií)
Téma: Za co v dnešní době neseme jako jednotlivci odpovědnost?

"Je svoboda naše odpovědnost? Dovolte mi zeptat se nejprve na otázku, co je pro vás nejdůležitějším prvkem dnešního světa? Sám bych odpověděl „svoboda“. Mám na mysli možnost vlastního myšlení, naplňování svého života podle vlastní vůle a dle vlastního přesvědčení. V dnešní době tuto svobodu mnoho lidí považuje za přirozenou. Je ovšem přirozená? Svoboda tu nebyla vždy. Svobodou by možná někdo nazval existování pravěkých kmenů v souladu s přírodou, přestože ty musely trávit většinu své svobody sháněním potravy a přežíváním. Když se lidstvo v přežívaní zdokonalilo, vznikly osady, města a první civilizace. V nich se velmi rychle vytvořila hierarchie, vládnoucí jednotlivec nebo elita a monopol na svobodu si pro sebe z velké části uzurpovali ti nejmocnější. Další vývoj se dá popsat skrze myšlenky filozofa německého idealismu Hegela, který mluvil o dějinách světa, jako o vývoji směrem ke svobodě. Nejprve byl pouze vládce svobodný, později byli někteří svobodní (například elita nebo občané antických měst), přičemž ideálem světa je, aby se stali svobodnými všichni. K tomuto ideálu jsme se v dnešní době alespoň částečně dostali. Stalo se tedy, že se hrstka nás šťastně narozených v liberálních demokraciích západního světa ocitla v životech, ve kterých jsou naše práva a naše svoboda zajištěny. V této realitě pracujeme, studujeme, milujeme, jednoduše žijeme. Dost možná na svobodu ani nepomyslíme, možná ani nepocítíme pocit svobody, tak je pro nás samozřejmá. Jenže poslední dobou se mi do mysli čím dál častěji vkrádá myšlenka, že svoboda není pravidlem. V dějinách lidstva si drtivá většina lidí svobodu neužila a jako pravý opak nás je možná ani nenapadlo, co to svoboda je a že může být. Stejně tak je tomu ve světě dnes, kdy je většina lidí na různé úrovni nesvobodná. Když naváži na začátek, řekl bych, že ztráta svobody je naopak jedna z nejhorších a nejvíc zdrcujících změn, jaké mohou lidé žijící svobodně zažít. Dnes to ale můžeme pozorovat na mnoha frontách. Ubývá demokracií, Tchaj-wan vytvořil svobodnou společnost, ale 20 milionů lidí musí žít ve strachu, že o ni násilně přijdou, obyvatelé Kábulu žili svobodně, ale octli se ze dne na den pod nadvládou Talibanu a Ukrajina bojuje už pátým rokem o svobodnou budoucnost. Proč by se měla nesvoboda vyhnout nám? Myslíme si, že když se v nás svoboda jednou probudila už nemůžeme žít jinak? Obávám se, že svoboda, která není opečovávána, nemůže existovat. I my máme mnoho problémů: populismus, dezinformace, konspirační teorie, krize určování toho, co je pravda, polarizaci společnosti, krizi důvěry v politiky, krajní pravici i levici. To vše ohrožuje náš svět, který je dnes svobodný a demokratický, ale rychle být nemusí. Demokracie a svoboda nejsou jedno. Demokracie může omezit svobody lidí a svoboda může existovat mimo demokracii. Z historie však víme, že svobodě se daří zdaleka nejlépe v demokraciích. Proto se velmi silně domnívám, že právě naše svoboda a naše demokracie jsou něco, za co v dnešní době zásadně neseme jako jednotlivci odpovědnost. Demokracie je vláda lidu a ani ta naše zastupitelská nemůže přežít bez zájmu a starostlivosti nás, lidu a lid se skládá z nás jednotlivců. "

Filip Jenček
Gymnázium Boženy Němcove, Hradec Králové
Téma: Kým jsme v době sítí, algoritmů a umělé inteligence?

David bez Michelangela aneb nahradí nás umělá inteligence?

V posledním roce se podařilo vyvinout umělou inteligenci na před pár lety nepředstavitelnou úroveň. Staví se složité multiagentní systémy, napojuje se do různých nástrojů a generují se přes ni obrázky a krátké filmy, které dosahují velmi vysoké kvality. Jedná se o levnější a rychlejší alternativu, a proto k ní přechází čím dál více firem a je jenom otázka času, než se postupně dostane do všech odvětví.

Dělám animátora a zaregistroval jsem, že AI generované krátké filmy dosahují tak vysoké kvality, že už vás ani nenapadá otázka, jestli jsou AI generované, nebo ne. Sám jsem to zkoušel a vytvořit taková videa není úplně lehké, ale v porovnání s normální animací je to rychlejší a na dovednosti o něco jednodušší. Jednomu by přišlo, že by mě AI dokázala nahradit, protože je efektivnější v tom, co dělám.

Ovšem nedokáže. Když já dělám animace, tak každou sekundu, obrázek i čárku dělám s důvodem, který sám nechápu. Dělám to kvůli tomu, jaké emoce u toho pociťuji, jak mě tíží strasti života, a naopak nadnášejí jeho světlé chvilky, jak se ve mně promítají momenty mého života, které mě utvářely a na které jsem nahlížel jedinečným způsobem jako každý člověk. Do každé čárky promítám část svého ducha a snažím se, aby ho reflektovala nejlépe, jak dovede. Něco takového nikdy AI nedokáže dát do svých videí. Budou možná vypadat stejně jako moje animace, ale přesto budou stále jiné. Když jsem přes ni generoval videa, tak ať jsem se snažil sebevíc, všemu stále něco chybělo. Něco, co bych tomu videu mohl dát jenom já, co nějaký generátor prostě nikdy dát nemůže.

A stejně to je u všech oborů od popelářů po akademiky až po umělce. Pokud svou práci nedělají jenom proto, že ji musí dělat, a dávají jí něco navíc, něco ze sebe, tak je žádný stroj ani umělá inteligence nedokáže nahradit. Pokud si bude popelář prozpěvovat, povídat si s vámi, pomůže vám nebo vám jen zamává, tak bude za sebou zanechávat něco víc než jenom prázdné popelnice. Něco, díky čemu je svět tak nádherný.

Spousta lidí by mi řekla, ať AI vytvořené či ne, je to oboje stejné. Ale není. AI dělá vše, protože jí to někdo přikázal, podle návodů, algoritmů a logiky. Když člověk něco dělá, nedělá to čistě podle nějakého algoritmu. Když Michelangelo tesal Davida, tak se snažil napodobit lidské tělo. Musel se řídit určitými pravidly. Ale zároveň do toho dával sebe, a proto je ta socha tak slavná. AI by něco takového vytvořit nedokázala. Její socha by mohla vypadat stejně, ale přesto by byla jiná. Něco by jí chybělo, co jí může dát jenom člověk, pro kterého to není práce, ale životní poslání. AI by udělala sochu, která zabírá

jenom svůj podstavec. Mohli byste ji rozebírat shora dolů, ale jediné, nad čím byste mohli přemýšlet, je, jak moc stála její výroba. Michelangelovo dílo se svou hloubkou, šířkou a délkou táhne do nezměrných vzdáleností. Můžete nad jeho jednotlivými aspekty uvažovat celé měsíce, a i přesto nemusíte dojít k nalezení.

Když jsem psal tento text, také jsem mohl zadat AI, ať mi ho vytvoří, diktovat jí to tak, až by to skoro bylo přesně to, co chci. Ale jenom skoro. Nikdy by to přesně nereflektovalo mé pocity a mínění, které chci promítnout do těchto pár slov. AI by vygenerovala hrstku slov. Takhle je to esej, co chce něco předat a jehož slova mají rozměr.

Veronika Fritzlová
Gymnázium Františka Martina Pelcla, Rychnov nad Kněžnou
Téma: Za co v dnešní době neseme jako jednotlivci odpovědnost?

Ta starší zodpovědná ségra

Nemohu říci, že bych měla nějak zvláště ráda děti, je zde ovšem jediná výjimka, a tou jsou moji bratříčci.

Vždy, když se po delší době vrátím domů a ti dva mě běží s křikem obejmout, když zaujatě poslouchají, jak jim něco vysvětluji, nebo když se mě ptají na názor a v jejich tvářích vidím touhu po mém uznání, vím, že mě mají moc rádi a že mě respektují. Tak trochu mě vnímají jako třetí rodičovskou figuru. Až někdy nevím, čím jsem si ten všechen jejich obdiv zasloužila. Možná i právě proto se cítím ještě víc zodpovědná, abych je nezklamala, nejen jako vzor, ale i ve výchově v ohledech, kterým naši rodiče nepřikládají takovou důležitost.

Brácha jednou poznamenal, že „holky jsou hrozně ustrašený". Poprvé jsem si uvědomila, že na ně začíná působit patriarchát. Tímto, ale i jinými nevědomky sexistickými prohlášeními si ode mě oba dva vysloužili „přednášku" o feminismu a postavení žen. Vysvětluj něco takového dítěti… Ale snažila jsem se, aby jim v hlavách alespoň něco zůstalo. Lepší, když o tom v pozitivním smyslu poprvé uslyší ode mě než v negativním někde na internetu.

Po zvídavé otázce „Co je to tampon?" jsem jim zase jednou vysvětlila menstruaci, nakolik jsem vzhledem k jejich věku pokládala za vhodné. Bohužel z vlastní zkušenosti vím, že škola je v tomto ohledu nevzdělá a měli by vědět, jak funguje ženské tělo.

Když jsem slyšela bráchu použít „teplej" jako nadávku, obočí mi vyletělo až do vlasů, ale naši na to nijak nereagovali. Vzala jsem tedy věci do vlastních rukou a vysvětlila mu, proč je to špatně. Přede mnou už něco takového nepoužije, ale před kamarády, aby byl za machra? Nevím.

Píši to, protože nepochybuji, že to mají od nich. Se mnou se chovají jako zlatíčka a ačkoliv nejsem naivní, je pro mě smutné slyšet zkazky o jejich chování s kamarády. Co všechno prepubertální kluci řeknou nebo udělají, jen aby zapůsobili.

Cítím se za ně zodpovědná, protože vím, že ke mně vzhlíží a že tak mám možnost je ovlivnit. Jsem si jistá, že z nich vyrostou skvělí kluci, naši rodiče se o to postarají, ale já se mohu zkusit postarat, aby z nich v některých ohledech vyrostli kluci ještě skvělejší. A navíc mě to celkem baví být ta starší zodpovědná ségra.

Martin Fiala
Gymnázium Trutnov, Trutnov
Téma: Který zážitek ve tvém životě ti připomněl, co znamená být člověkem?

Který zážitek ve tvém životě ti připomněl, co znamená být člověkem?
Otázka lidství je dne mého mínění dotaz nadčasového rozměru. V každém času a prostoru existence rodu homo sapiens tato otázka měla význam a determinovala danou lidskou společnost. Můžete se ptáti, proč tento dotaz aktuální dnes více než kdy jindy?

Stojíme na pomezí nové doby. Naše planeta i lidská společenství začínají být značně vyčerpaná. Lidstvo tak stojí před velkým úkolem: přejít od antropocentrického pojetí světa – nadřazenosti lidského druhu nad všechno živé k pojetí holistickému, celostnímu, kde člověk má své místo, avšak nikoli z pozice nadřazené. Naším úkolem je tedy zaměřit se na hodnoty, které světu jako živočišný druh. Jedna z hlavních otázek je hodnota lidství. Jak jsem si uvědomil své lidství bych rád představil na následujících řádcích.

Jsem studentem střední školy a v tomto školním roce mne čekají přijímací zkoušky. Ve svém budoucím směřování bych se chtěl ucházet o místo na FF na katedře psychologie. Pro úspěšné přijetí musí uchazeč projít i řadou různých sociálních zařízení, jako je například stacionář. Měl jsem takové štěstí a do jednoho jsem se podíval.

Stacionář zajišťuje denní péči o lidi, které se nedokáží o sebe postarat sami. Jakožto stážista jsem se mohl, ač laicky, do jisté míry podílet na péči v takovém zařízení. Tato zkušenost velmi změnila můj pohled na lidství, které si každý nosíme v srdci. Dvě významné zkušenosti mne utkvěly v paměti.
Do stacionáře docházel i „klučina“ ne o mnoho starší, nežli jsem já sám. Trpěl kombinovaným postižením duševního i fyzického charakteru. Nikdy nebude mít stejné možnosti, kterými disponuji já. Jeho kognitivní funkce nejsou dostatečně vyvinuté, aby plně porozuměl světu kolem sebe. Nejdříve se mě zmocnila plně lítost nad tímto člověkem. Až po několika dnech jsem si uvědomil obrovskou sílu, se kterou se s postižením zápolil. Drobné „lišácké“ úsměvy, kterými mne i pracovníky častoval vypovídaly o obrovské skryté resilienci a pokoře, se kterou každý den bojoval o přežití.

Druhá zkušenost pojednává o intenzivních rozhovorech s klientem s diagnostikovanou schizofrenií. Šlo o velmi bouřlivého člověka, jenž často dělal různé chyby (v afektu byl často hrubý na pracovníky či rozbíjel věci). Jeho chování ho zpětně velmi mrzelo. Byl velmi sebekritický. Já jsem s ním nejednou vedl velmi hluboké rozhovory o smyslu života či jeho vlastním boji s onemocněním. Pro mnohé podivím, pro mne velmi inspirující osobnost s celoživotním břemenem.

Obě zkušenosti mě přesvědčily o potřebě pokorného pohledu na druhé. Diagnóza či výstřední vzhled ani zdaleka nedefinují osobní kvality, které se skrývají pod fasádou jinakosti. Musíme pečovat o každého člověka bez rozdílů doby jeho dožití či jeho přičinění do celospolečenského dění. Jelikož dle prvního úsudku neobjevíme skrytou resilienci či pokoru, kterou si mnozí nosí. Ani o tom nemusí vědět, ale mohou ovlivnit druhé k laskavějšímu pohledu na otázku lidství.

Kateřina Karlová
Univerzita Karlova
Téma: Kým jsme v době sítí, algoritmů a umělé inteligence?

V naší moderní společnosti, v době moderní technologie a umělé inteligence, je někdy velmi těžké určit, kým jsme.

Moderní technologie, ať se jedná o internet či umělou inteligenci, nás již každodenně ovlivňují. V práci, ve škole, v každodenním životě. Jsou dobrým pomocníkem, ale mohou být zlým pánem. Na generaci narozenou v 80., 90. letech minulého století neměly tyto technologie tak zásadní vliv na dětství a identita člověka se tak mohla vytvářet podle prostředí, ve kterém se vyrůstalo. Děti narozené na začátku 21. století až do současnosti již od mala vyrůstají s digitálními technologiemi (mobil, počítač a nově i umělá inteligence). Rodiče tuto skutečnost berou jako "úlevu", uklidnění dítěte, ale dopad na jeho psychiku a vývoj může být velký. Stejně tak na rozvoj osobnosti. Je otázkou, jak moc mohou digitální technologie napomoci zdravému rozvoji osobnosti dítěte, či utváření názorů a osobnosti v dospívání. V posledních letech i vynález umělé inteligence postupně začíná velmi silné integrovat do našich životů, kdy jí na každodenní bázi používáme. Zde může, dle mého názoru docházet, k odosobňováni i u dospělých jedinců či osob ve starším věku. Hledání dokonalosti, která neexistuje, ideálu v osobním (možná i v pracovním) životě.
Kým tedy v dnešní společnosti jsme? Jsme obětí moderních technologií? Nebo jsme stále sami sebou? A do jaké míry?

Internet sám o sobě špatný není, větší hrozbu vnímám v umělé inteligenci. Ano, člověk najde dnes již všechno na internetu, ale stále zde vnímám určitou hranici mezi technologií a člověkem. S umělou inteligencí se dá již i komunikovat, dává nám odpovědi, je tu "pro nás" a člověk se může ztratit o to lehčeji či se s ní dokonce i identifikovat. A to dle mého názoru v jakémkoliv věku, byť v mládí je tato skutečnost křehčí. Avšak v zásadě od dětství být "v péči" umělé inteligence může mít zásadní dopad. Izolovanost, neschopnost přemýšlet, žít pouze s robotem, nemít vlastní názor. Možná ve větší či menší míře odosobnění a snížená kreativita daného jedince. Je dále taktéž otázkou, zda se dá v dnešním světě vyhnout moderním technologiím či nikoliv, jelikož i v pracovním světě jsou již čím dál více potřebné a na lidi je vyvíjený určitě tlak, aby se s technologiemi naučili.

Samozřejmě, moderní technologie nepředstavují jen to negativní – mohou být velmi nápomocné v životě, i v případě umělé inteligence. Je ale potřebné, hlídat si hranici mezi tím, do jaké míry jsem já a kde už je umělá inteligence (či ostatní technologie) a jak často ji máme využívat pro své účely a pro práci. Stejně tak i algoritmy mohou nabídnout zajímavé zpestření života, ale nedefinují to, kým jsme v reálném životě. Jsme lidé, živé bytosti, které jsou inteligentní, kreativní a tohle stojí za to si dál udržet a rozvíjet, potažmo najít a v sobě ukotvit. Veškeré výše zmíněné technologie brát pouze jako doplněk, pomoc, ne jako něco, s čím se identifikuji. A k tomu, kdo doopravdy jsem, je zapotřebí se neustále vracet a svoje lidství si neustále připomínat.

Jiří Janda
Dvořákovo gymnázium Kralupy nad Vltavou
Téma: Za co v dnešní době neseme jako jednotlivci odpovědnost?

"Svět není zrovna příjemné a milé místo a už dávno nežijeme v dobách, kdy ho nějaký hrdina zázrakem zachrání. Přesto budeme jednou muset našim vnoučatům vysvětlit, do jakého světa se vlastně narodila. Teprve tehdy se ukáže, co jsme udělali s odpovědností, která nám připadla.

Osobně cítím odpovědnost především za chvíle, kdy něco vidím a mohu s tím něco udělat. Neznamená to, že se považuji za odpovědného za všechny hrůzy tohoto světa. Nemohu zastavit válku na Ukrajině ani napravit všechny nespravedlnosti. Nedělat nic ale pro mě znamená přijmout, že problém zůstane stejný a já před ním odmítám jen odvrátit zrak. Možná právě v tom totiž začíná moje část odpovědnosti.

Dodnes si pamatuji jednu cestu metrem. Bylo mi čtrnáct, vlak se rozjel ze stanice a vše se odehrávalo jako obvykle. Až do chvíle, kdy se kolem mě protáhl starší, slušně vypadající muž. Stoupl si velmi těsně vedle jedné mladé holky, která stála kousek ode mě. Postupně se k ní přibližoval. Bylo jasně poznat, že jí to bylo stejně nepříjemné jako všem ostatním kolem. Vzduch v soupravě ztěžkl, lidé odvrátili své pohledy, jako kdyby tím, že se koukají jinam, mohli toho muže vymazat z existence. Já jsem v sobě cítil ten známý strach, který mi přimrazil nohy k podlaze, a zároveň nutkání, které mě donutilo udělat krok vpřed.

Ten strach cítím dodnes, ale představa, že jen odvrátím zrak, mě děsí ještě víc. Neměl jsem k tomu daleko. Stejně jako tolikrát předtím jsem mohl zavřít oči a na vše zapomenout. Tentokrát ne. Chytil jsem se za stejnou tyč jako ta holka a dal se s ní do řeči. I když to může vypadat jako ten nejmenší a nejmarnější pokus o pomoc, o pár vteřin později se k nám připojil další mladý muž a začal si s námi povídat. A tehdy jsem pochopil, že i tak malý krok může někoho přimět udělat další.

Ten okamžik v metru byl tak krátký, téměř bezvýznamný, ale právě takové okamžiky formují svět kolem nás. Můžeme klít a nadávat na to, jak je svět špatný, ale tím ho nezlepšíme. My jsme lidé, my jsme svět, a proto nám náleží podíl odpovědnosti za to, jak vypadá. Odpovědnost leží jako osamělý kufr na chodníku a čeká až ji někdo sebere. Nemusíme se hned vrhnout po hlavě do nápravy světa, někdy stačí pouze odmítnout odvrátit zrak.

Možná jsem sobec. Možná chci pomáhat hlavně proto, abych se pak dokázal podívat sám sobě do očí. Nevím. Vím jen, že horší než strach je pro mě představa, že jsem mohl něco udělat a neudělal to. Ne proto, že bych chtěl být hrdinou. Ale protože některé věci člověk prostě nemůže nevidět.

Nemusím zachránit svět. Ale když už se dívám, nemůžu dělat, že nic nevidím."

Jáchym Karlík
Masarykova univerzita v Brně
Téma: Kým jsme v době sítí, algoritmů a umělé inteligence?

Vážený pane Čapku,
cítím nutkavou potřebu Vám sdělit, že jste se mýlil. Ptáte se teď možná, na co svou kritiku mířím, inu, řeknu Vám.

Když jste psal svou hru o Robotech, obával jste se nejspíš, že nás věci ovládnou proti naší vůli. Vykreslujete realitu, kde nás stroje nahrazují v důsledku svého polidštění. Stalo se to ale všechno jinak. Žádný převrat, revoluce, krveprolití, nýbrž my sami jsme se rozhodli moci se vzdát v prvním okamžiku, kdy to bylo možné, a ještě se hájíme úsporou časových prostředků, přičemž jen lžeme do kapsy sobě i ostatním. Naším podvolením ve prospěch strojů dali jsme vzniknout fenoménu, který jste ani Vy nedokázal ve své době předvídat, tedy rozhodli jsme se stát se roboty.

Učíme se totiž od nich, učíme se mechanicky myslet. Americký intelektuál Timothy Snyder ve své nové knize o svobodě stanovil za jeden ze základních pěti pilířů svobody „nepředvídatelnost". Té se nyní dobrovolně vzdáváme, když prodáváme svá digitální já obchodníkům s reklamou, sociálním sítím, provozovatelům streamovacích služeb etc. Přijde Vám výhodné vyměnit takové portfolio za možnost používat mobilní telefon, koukat se na filmy nebo si rychleji najít blízkou kavárnu? Jak byste asi sám předpokládal, tyto naše virtuální profily visící v databázích technologických společností neslouží pouze jako lapače prachu. Firmy jako Google, ByteDance, Meta a tisíce dalších kvantifikují pomocí sesbíraných dat naše potřeby, vlastnosti, touhy a činí nás tak vypočítatelnými. Každá dobře zacílená reklama, každý „lajknutý" příspěvek dokazuje, že se stáváme předvídatelnými, nesvobodnými roboty.

„To není možné! Já jsem přeci z masa a kostí!" zvolal by nyní nejeden čtenář naší korespondence. Ta představa vyvolala, přiznám se, na mých rtech úsměv. Doktore Čapku, ve svém díle jste došel k závěru, že syntetický člověk, hmotou se nelišící ode mě či od Vás, stává se jaksi samovolně v základu lidským. Vaše stroje sice stejně jako mé nečtou, pouze rozpoznávají slova a analyzují jejich význam, avšak v mém světě se robotem může stát kdokoliv z nás, jelikož fyzická podstata věci či člověka nezpůsobuje ani jinak nezaručuje jeho podstatu nehmotnou, neboli tělo je ve vztahu k duši pouhým předpokladem. Podle mě tedy skutečnost, že jsme se jako lidé narodili, neurčuje, jako kdo nebo co skončíme. Hra R.U.R. říká, že materiál je podstatotvorný (nikoli podstatou samou) a zároveň předpokládá, že člověk se nevzdá dobrovolně své nátury, sebe sama. Ani jedna ze dvou Vašich myšlenek však neplatí a právě to, pane Čapku, je ten rozdíl, který nalézám v našich přístupech.

Přiznám se, že mi, pane Spisovateli, docházejí slova. Dystopičnost mého textu otupila mou schopnost nadále se dlouze rozepisovat. Dovolte však ještě, abych dodal, že přes všechny chmury zůstávám neotřeseným optimistou. Přes všechny strasti vím, že se člověk znovu naučí číst a žít, i když cena bude možná děsivá. Někdy to jinak nejde a já doufám, že se z toho náš druh alespoň poučí. Děkuji, že jste mi věnoval svůj čas a dočetl

až sem. Těším se na brzkou odpověď s dlouhou řadou připomínek a antitezí. Prosím, mějte krásný den a nepřestávejte v nás věřit.

Jentl Hadašová
Masarykova univerzita
Téma: Za co v dnešní době neseme jako jednotlivci odpovědnost?

Za co já jako jednotlivec mohu nést odpovědnost v dnešním globalizovaném světě?Když se zamyslím, tak mě v první řadě napadne šetrnost k přírodě nebo správně zvolený politik. Oba tyto případy jsou mi od dětství vštěpovány jako má povinnost vůči planetě a společnosti. Jsou to však případy, ve kterých jsem jedincem, a tak pouhou kapkou v moři. V čem tedy já jako Jentl cítím odpovědnost?

Zejména v tom, jak se chovám ke svému okolí, a tím ho bezprostředně ovlivňuji. Jsem odpovědná za to, jak mluvím s lidmi kolem sebe a zároveň jak před nimi mluvím sama o sobě. Jsem sice pouhou kapkou v moři, ale pouze ve vztahu k celé planetě.
Příkladem může být můj pohled do zrcadla v přítomnosti mladé dívky či chlapce a následné velmi negativní zhodnocení sebe sama. Říkám jim tím, že je v pořádku a normální takto o sobě smýšlet, spolutvářím tím představu, že je vzhled, a tedy i jejich vzhled, nezměrně důležitý. Já sama nechci, aby tuto představu měli, a ještě více se na ní nechci podílet. Stejně tak, když přede mnou někdo řekne sexistickou poznámku a já se vůči ní ohradím, říkám tím, že není v pořádku takto mluvit a zároveň že se za sebe ženy mohou postavit. Pokud ale já budu tou, která takovou poznámku řekne, negativně tím ovlivňuji lidi kolem sebe, udržuji stereotypy, ve kterých pak musím žít já i okolí. Má odpovědnost je brát ohled na to, co mohu způsobit. Ne, není mou povinností ani odpovědností se vůči takovýmto „vtipům“ ohrazovat. Ale je mou odpovědností je nešířit, pokud sama v takovém světě nechci žít.

Immanuel Kant v osmnáctém století zformuloval morální zásady v kategorickém imperativu: „Jednej tak, aby maxima tvého jednání mohla být z tvé vůle ustavena všeobecným přírodním zákonem.“ Citát je jedním ze tří pilířů tohoto imperativu. A je výstižným popisem toho, co se snažím sdělit i já. Nemohu nést odpovědnost za celou planetu, ale nesu ji za to, co reálně mohu ovlivňovat, a ať chci, nebo ne, tak ovlivňuji.

I když budu já jako Jentl třídit veškerý svůj odpad, jezdit jen na kole, volit jen liberální politiky, nekupovat potraviny od neetických firem, nakupovat oblečení jen v secondhandu. To vše se na planetě ani na společnosti neodrazí. Kde se to ale odrazí, bude mezi mými blízkými a jejich chování zas bude mít vliv na další lidi kolem nich.

Jan Petira
Gymnázium a střední odborná škola Úpice
Téma: Kým jsme v době sítí, algoritmů a umělé inteligence?

Kým jsme v době sítí, algoritmů a umělé inteligence?

Na úvod bych odpověděl jednoduše: jsme lidé. Lidstvo přežilo mnoho podobných revolucí. Když se na to podíváme zpětně, tak si vlastně říkáme: „Přece lidé bojovali proti strojům, které jim braly práci, a stejně tak bojovali proti autům. Nelíbilo se jim to.“ A v dnešní době si vlastně ani nedokážeme představit, že bychom auta neměli. Už se z nich stala natolik velká součást našich životů, že už je bereme jako samozřejmost a nevadí nám. Stejně tak se to podle mě stane i s umělou inteligencí.

Já beru AI jako skvělého parťáka na diskusi i o odborných tématech a o spoustě dalších věcí, zvlášť když zrovna nemám po ruce odborníka na dané téma, což je skvělé. Jenže když člověk nechá něco vymyslet AI, tak to sice může být dobré, ale nikdy to nebude tak skvělé, jako kdyby to vymyslel ten člověk. Já nejsem moc emočně založený člověk, takže pro mě to asi nemá žádnou citovou hodnotu, že tu básničku napsal člověk, a ne stroj. Tam mi jde spíš o to, že když už něco čtu, tak to čtu proto, že mě to zaujme a většinou znám toho člověka, který to napsal.

Podobně je to se vztahy, kde AI může pomáhat lidem, když si neví s něčím rady a nemají se na koho obrátit. Zároveň ale AI nemá nahradit psychology a nemá nahradit ani mezilidské vztahy, ať už přátelské či partnerské, i když může být skvělým pomocníkem.

Identita je další věc, protože i když samozřejmě na Instagram nikdy nedám fotky, o kterých si myslím, že nejsou dobré a nelíbí se mi, tak přesto vím, že byly pořízeny. Vím, jaký jsem vnitřně, a o tom si myslím, že to celé je. AI sice může nahradit vizuální věci nebo hlasy, ale nikdy nemůže nahradit ten skutečně lidský aspekt.

Největší výzvou je proto odpovědnost, protože AI musí být v zodpovědných rukou. Já sám si říkám: „V životě bych si nedovolil generovat falešná videa s jakýmkoliv obsahem a nedovolil bych si generovat ani hlas cizí osoby.“ Pokud generuji obrázky s nějakou osobou, tak jedině se mnou, protože si myslím, že je to celé o morální odpovědnosti. Lidstvo přitom přestojí všechny krize, ať už proto, že v budoucnosti AI bude tak strašně drahá a energeticky náročná na energii i na vodu, že už nebude tak snadno dostupná jako dnes. Lidstvo prostě musí přetrvat, ať už ta část, které se AI nelíbí, tak ta část, která je někde mezi.

Na závěr tedy myslím, že stále zůstáváme lidmi, protože AI nás zkrátka není schopna nahradit.

Klára Konopáčová
Městské gymnázium a střední odborná škola Úpice
Téma: Kým jsme v době sítí, algoritmů a umělé inteligence?

Kým jsme v době sítí, algoritmů a umělé inteligence?
Kým jste, když se nikdo nedívá? Jsou vaše denní rozhodnutí součástí vaší identity, nebo se snažíte přiblížit se co nejvíce vašim oblíbeným influencerům? Buďme k sobě upřímní. Když se ráno probudíte, sáhnete ihned po mobilu nebo si užíváte vzácnou ranní chvilku ticha ve vašem jinak rušném životě?
Sáhnutí pro telefon a otevření sociálních sítí už ani nemusí být vaše vědomé rozhodnutí, může to být už návyk, který jste si opakovaným používáním sítí vytvořili. Sociální sítě aktivují systém odměny v našem mozku a dopamin mimo jiné pomáhá posilovat chování, které k očekávané odměně vede. Jednou z nejjednodušších forem, jak takovou rychlou odměnu získat jsou krátká videa – reels. Tato nekonečná smyčka nám během několika sekund poskytuje nové obrazy, zvuky a informace, aniž bychom pro jejich získání vynaložili veliké úsilí. Stačí jen přejet prstem. Tím, že jsme si zvykli sledovat reels, je pro nás složitější se soustředit na čtení nebo zkrátka nic nedělat. Naše pozornost ovlivní, co si budeme pamatovat, jak se budeme učit a v širším měřítku ovlivní i naše kariérní možnosti. Je důležité si uvědomit, co jsme ochotni sítím a internetu obětovat, a naopak co z nich můžeme získat. Měli bychom si všímat kolik hodin před obrazovkami trávíme – a hlavně jak. Bohužel jsme vyměnili volné víkendy a dovolené za permanentní dostupnost. Sžírá nás strach, že nám něco uniká, když nejsme online, tzv. FOMO (fear of missing out). Srovnáváme tak svůj život s upravenými fotografiemi a výjimečnými okamžiky životů ostatních.

Uvedené chování podporuje algoritmus, který se učí předvídat naše jednání na základě předchozích činů a vybírá obsah, jenž nás má na síti udržet co nejdéle. Musíme si uvědomit jednu důležitou věc: pokud je nějaká služba zadarmo, produktem jsme my – v tomto případě naše pozornost a zhlédnuté reklamy, které ovlivňují naše nákupní rozhodování. Algoritmus na první pohled působí neškodně – vybírá však obsah, který nás má bavit. Nemá však morální kompas a neřeší jeho dopad. Jonathan Haidt v knize Úzkostná generace uvádí případ jedenáctileté Alexis Spenceové, které algoritmus kvůli zájmu o fitness postupně nabízel fotografie modelek, diety, a nakonec i obsah podporující anorexii. Ta jí následně propadla a několik let s ní bojovala.

„Člověk je tvor společenský.“ Jak pronesl Aristoteles. Každý člověk chce někam patřit, být přijímán a mít oporu ostatních. Míra naší socializace je částečně ovlivněna tím, zda známe aktuální trendy a jsme-li informováni o celosvětových událostech. Svou identitu zdokonalujeme a často upravujeme, aby ji naše okolí co nejlépe přijalo a pokládalo ji za zajímavou. Vyhovět a být sympatický každému na sítích je však nemožné. Neměli bychom proto svou hodnotu poměřovat množstvím lajků, komentářů, nebo sledujících.

Sociální sítě se staly nedělitelnou částí našeho života a pravděpodobně už z něj nezmizí. Je proto zásadní si uvědomit, že svůj život nechceme pouze sledovat, ale skutečně žít. I přes uvedená rizika máme stále šanci najít v online světě i komunity, se kterými si rozumíme a které nám poskytují prostor pro seberealizaci.